Nummer 52 Donderdag 24 December 1931 31ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Officieele mededeeling.

Nederland te Parijs in 1931.
Gedenkboek van de Nederlandsche Deelneming aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling.
Uitgave van de Vereeniging „Oost en West", ten bate van het Steuncomité Parijs.
Onder Redactie van Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., lid van het Hoofdbestuur van „Oost en West".
Reeds hebben hun medewerking toegezegd Mevr. M. C. van Zeggelen en de heeren D. J. Balfoort, Prof. Dr. L. P. le Cosquino de Bussy, Prof. J. C. van Eerde, P. A. J. Moojen, Dr. J. Stroomberg, T. B. Roorda, K. van der Veer, Dr. L. J. van der Waals, Dr. F. C. Wieder en R. Zuyderhoff.
Het boek zal worden gedrukt op Kunstdrukpapier en rijk worden geïllustreerd. De prijs zal bedragen *f* 5.— ingenaaid en *f* 6.50 in linnen stempelband.

GRATIS!

Zij die met of na 1 October 1931 als lid tot de Vereeniging toetreden (minimum contributie *f* 5.— 's jaars) ontvangen gratis het „Kolon. Weekblad" over het laatste kwartaal van dit jaar.

Steuncomité-Parijs.

In het Kol. Weekblad van 12 November, no. 46, pag. 453 is afgedrukt geworden de: Generale Verantwoording der bij de Vereeniging „Oost en West" ontvangen gelden ten bate van den nieuwen bouw van het Nederlandsche paviljoen op de Tentoonstelling te Parijs.

Een exemplaar dezer verantwoording loopende van 30 Juni t.m. 9 November 1931 is aan ieder lid van het Steuncomité toegezonden geworden.

De Verantwoording sloot met een saldo voor het Uitvoerend Comité van f 76.83, welk bedrag met de sedert 9 November alsnog ingekomen en hieronder volgende posten ad. f 509.47 is overgemaakt geworden aan de Nederlandsche Handelmaatschappij te Amsterdam, ter crediteering rekening Vereeniging Uitvoerend Comité voor de deelneming aan de Intern. Kolon. Tentoonstelling:

Vorig saldo		f 76.83
Van D. L. Zuidam, Utrecht	f 12.—	
Van Sub-Comité Koeta-Radja (Atjeh)	f 78.11	
Van Bond van Nederl. Vereenigingen en Lichamen in België	f 423.86	
	f 513.97	
Af aan onkosten (typewerk)	f 4.50	
		f 509.47
19 Nov. '31. Overgemaakt aan de Nederl. Handelmij. te Amsterdam		f 586.30

De op deze en op de Generale verantwoording betrekking hebbende bescheiden liggen, ter kennisneming bij het Algemeen Secretariaat van O. en W.; K. Voorhout 6.

HET STEUNCOMITÉ PARIJS.

De Java-Suikercultuur.

Bij de intree-rede op 12 Oct. 1931 van Dr. J. M. Geerts als bijzonder hoogleeraar aan de Landbouw-hoogeschool te Wageningen:

Een halve eeuw van samenwerking tusschen wetenschap en practijk in de Javasuikercultuur".

De bezetting van den leerstoel ingesteld door den Raad van bestuur van het Fonds ten behoeve van de opleiding van suiker-geëmployeerden is een feit, dat alom waardeering zal verdienen; zij zal bijdragen tot het opvoeren van de kennis met betrekking tot een cultuur, die de naam van Java heeft gevestigd, die een machtige bron van inkomsten in normale tijden voor de bevolking op allerlei wijzen was; die velen heeft ten zegen gestrekt en al zijn hier thans ook sombere tijden aangebroken, overeind blijft zij staan en zal den strijd wel uitvechten; daarvoor is deze cultuur te goed gefundeerd.

Welke inspanning van krachten is er door de wetenschap niet aangewend in de laatste 50 jaren, welk een strijd tusschen wetenschap en ziekte-verwekkers in het suikerriet. Wat is er al niet bereikt als men de geschiedenis leest, die dr. Geerts in zijn oratie ontvouwt. Het rendement per H.A. voor 50 jaar was slechts 51 quintalen, thans is dat verdriedubbeld. Al dadelijk rijst de vraag: wie heeft in een dergelijke vooruitgang, wat productie betreft, de hand gehad en dan blijkt al spoedig, dat na 1913 (het belangrijkste deel van de halve eeuw) het proefstation te Passoeroean met daarnaast de groepsadviseurs een groot aandeel daarin hebben gehad, de laatsten waren de verbindingsgeledingen tusschen wetenschap in Passoeroean en practijk in de riettuinen.

Vergeten mag echter niet ook, het stelsel van onderzoek door specialisten, immers juist zij waren het, die onderwerpen bij den kop namen, die de practijk interesseerde; het eene greep nu in het andere, zoodat het landbouwkundig onderzoek begon te overheerschen en de practijk deed in het leven komen particuliere landbouwkundige adviseurs. In 1925 was alles centraal vereenigd wat betreft de wetenschappelijke onderzoekingen en wel te Passoeroean.

Nu zal ik den lezer niet gaan vervelen, wat al die specialisten alzoo gedaan hebben, wel zij even opgemerkt, dat naast bodembiologische onderzoekingen stonden de bestudeering van de ziekten van het suikerriet; zoo werd vastgesteld, dat een warmwater desinfectie van de bibit de serehziekte tegenging; aan welke ontdekking niet in den weg stond de door Jeswiet gevonden rietsoort P.O.J. 2878, die tegen deze ziekte bestand bleek te zijn; zoo werden verder onderzoekingen verricht om een bestrijdingsmiddel van wortelrot, streepenziekte en bladziekte te vinden.

De levende bedervers van het riet, zooals de stengelboorders, stengel- en schildluizen, topboorders, witteluis, werden na onderzoekingen behoorlijk bestreden. In dat geheel is het opvallend, dat de anatomie en physiologie van het riet zoo weinig onderzoekingen heeft ondergaan, de moeilijkheden op dit gebied zijn zoo groot, dat de publicaties op dit gebied met de noodige voorzichtigheid moeten worden gehanteerd; vele waren toch de teleurstellingen, als men de practijk ging benaderen. Geerts legt in zijn oratie verder den nadruk op het landbouwkundig onderzoek en schilderde de uitbreiding daarvan tengevolge waarvan over geheel Java op elke onderneming een deel van het Europeesch personeel goed onderlegd is, zoodat er een wisselwerking tusschen practijk en wetenschap ontstond, en dan ook beide de goede gevolgen ervan konden benutten.

De proefvlakken aangelegd op de onderneming gaven aanleiding tot een methode van samenvatting der proefveldresultaten door Geerts uitgewerkt.

Opvallend was de uitwerking van de bemestingproeven, die bij toenemende bemesting tot uitslag gaf toeneming van riet en suikerproductie tot het optimum om daarna te dalen en bij steeds doorgaande bemesting in een scherpe lijn omlaag te gaan.

Een gelukkig verschijnsel was het toenemend aantal adviezen, dat het proefstation moest geven en

die de moeite waard waren, gelet op het hooge peil der practische ervaring der ondernemers.

Ten slotte werd nader uiteengezet de betrekkelijk weinig gunstige resultaten na 1913 door het specialisten-onderzoek verkregen; dit ligt voornamelijk aan den aard der onderzoekingen; men wordt bovendien door adviseerend werk veel in beslag genomen, terwijl de academisch gevormden niet veel aanlokkelijks in de zaak zien, een meening van Went, die de nieuw benoemde hoogleeraar tegenspreekt, integendeel: het feit, dat op de ondernemingen zooveel goed geschoolde krachten zijn, brengt mee, dat het tegendeel van futiele kwesties naar voren gebracht worden, wat te adviseeren valt, is juist van groote waarde, het echte routine-werk kan men den ondernemingen met gerust hart overlaten. Men moest dankbaar zijn, dat er zooveel betrouwbaar materieel wordt geleverd voor het wetenschappelijk onderzoek, geëischt wordt van den wetenschappelijken onderzoeker echter in de eerste plaats feu sacré en dan een man van de daad; bezoeken aan den aanplant kunnen hem veel leeren, als hij waardeering voor de practijk heeft, goed luisteren alsdan en critisch waarnemen dan kan men van den practicus met zooveel jaren practijk veel leeren.

Er moet samenwerking zijn tusschen beide groepen van menschen, daarom ga een practisch werken vooraf en dan eerst zal de wetenschappelijk aangelegde tot zijn vol recht komen.

De conclusie van den nieuwen hoogleeraar is dan ook: oriëntatie op het proefstation daarna de practijk in door aanstelling tot wnd. groepsadviseur en later benoeming tot groepsadviseur, dan komt gedurende zijn werktijd als zoodanig wel voor den dag de richting, die men wenscht in te slaan en verdwijnt vanzelf de tegenstelling tusschen wetenschap en practijk.

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

Het vraagstuk der Bovenwindsche Eilanden; woorden en daden

door

W. R. MENKMAN.

„Van Overheidswege worden maatregelen overwogen om de Bovenwindsche eilanden tot meerdere ontwikkeling te brengen"; deze passage in de laatste Troonrede was zeker geschikt om verwachtingen op te wekken voor de toekomst van een stukje Nederland — drie kleine eilandjes in de Caraibische Zee — dat zoo lang reeds wacht op vruchtdragende bemoeienis van de zijde van het moederland, van een gebied dat, sedert het ongeveer 300 jaren geleden onder Nederlandsch bewind kwam, zooveel wederwaardigheden heeft beleefd en waar de toestand der bevolking reeds zóó lang slecht is, dat de veelbereisde H. van Kol er niet minder dan 27 jaar geleden pijnlijk door werd getroffen [1].

Verheugend moge het zijn dat thans in een Koninklijke boodschap de belangen der B.W.E. in 's Lands vergaderzaal zijn genoemd geworden, de vreugde wordt getemperd, wanneer men bedenkt, dat van officieele belangstelling in het lot der eilandjes in kwestie h.t.l. in de laatste jaren in woorden al meer is getuigd geworden, zonder de evenwel de opgewekte verwachtingen door daden werden bevredigd.

De laatste Curaçaosche begrooting door den Nederlandschen wetgever vastgesteld, was die voor 1928 en reeds in de Kamerstukken betreffende die begrooting — en zelfs in die betreffende de begrooting voor 1927 — is de toestand der B.W.E. ter sprake gekomen; thans is de begrooting voor 1932 vastgesteld en maatregelen van direct belang zijn niet genomen.

Een nieuw opgetreden Gouverneur opende op 14 Mei 1929 de zitting van den Kolonialen Raad op Curaçao met een redevoering waarin o.a. werd gezegd dat „overwogen" diende te worden op welke wijze voorzieningen konden worden getroffen om ook de bevolking der andere eilanden — waaronder de Bovenwindsche — „te kunnen doen deelen „in de welvaart" waarin twee der Benedenwindsche zich destijds mochten verheugen. De bewindsman toen aan het woord stelde zich dus wel een grootsch doel voor oogen, maar tastte blijkbaar ten aanzien van de aan te wenden middelen geheel in het duister; in de Raadszitting van 5 Augustus d.a.v. werd namens hem verklaard dat het „eenigszins voorbarig" zou zijn bij de in die zitting behandelde suppletoire begrooting voor 1929 „reeds" extra gelden ten behoeve der B.W.E. aan te vragen, aangezien de omvang der vereischte Bestuursbemoeienis nog niet te overzien was. Men kon dus wel iets belangrijks tegemoet zien, hoewel het bevreemding moest wekken dat de toen toch reeds een paar jaar geleden ontwaakte — zij het dan ook niet spontaan ontwaakte — belangstelling op het Plein in Den Haag nog niet geleid had tot overeenstemming tusschen Regeering en Bestuur aangaande de vraag wat er zou kunnen worden gedaan, of althans beproefd behoorde te worden. En dat terwijl — blijkens de koloniale verslagen — reeds jaren vóór de hierboven bedoelde gedachtenwisseling in de begrootingsstukken, de economische toestand op de B.W.E. ongunstig was.

Toen een jaar later — op 13 Mei 1930 — op Curaçao wederom een nieuw zittingsjaar voor den Kolonialen Raad aanbrak — dat wederom door een nieuwen Gouverneur werd geopend — was er vanzelfsprekend wederom aanleiding om te verklaren dat de toestand op de B.W.E. nog steeds te wenschen overliet. De onbevredigende staat van zaken was dus voor de zooveelste maal opnieuw geconstateerd, maar daarmede komt men niet verder, evenmin als met algemeenheden betreffende bevordering van den landbouw, waaraan volgens een mededeeling van het Bestuur van 1 Mei 1930 (M. v. A. begrooting 1931) aandacht werd besteed. Hoogstens viel er uit de geciteerde passages eenige moed te scheppen voor hen die zich moeite hadden gegeven om de belangstelling gaande te houden; zoo had zich h.t.l. een commissie gevormd, die in Januari 1930 de belangen der B.W.E. bij den nieuwbenoemden Landvoogd, vóór diens vertrek uit Nederland, had voorgedragen.

Weder een jaar later — en wel bij het indienen der ontwerp-begrooting voor 1932 — werd heel even van de B.W.E. gewaagd; er werden n.l. eenige gelden aangevraagd, bestemd om dat deel van het gewest Curaçao „eenigszins te helpen uit den tegenwoordigen ongunstigen toestand te geraken" (M. v. T. d.d. 16 Februari 1931). Incidenteele voorzieningen derhalve niets meer. In het „Gedetailleerd economisch overzicht van het jaar 1930", dat als bijlage bij het begrootingsontwerp — bij wijze van nieuwigheid — aan den Raad werd aangeboden, was aangaande de B.W.E. zelfs geen cijfermateriaal opgenomen. Tegelijk met de begrooting voor 1932 evenwel moest een wijziging van die voor 1931 worden behandeld en in de stukken betreffende die wijziging was het Bestuur wat mededeelzamer. In de M. v. A. d.d. 16 April 1931 werd aan den Raad medegedeeld dat de plannen ten aanzien van de bevordering der welvaart op de B.W.E. „in een vergevorderd stadium" verkeerden, waarop dan de nogal vreemde toevoeging volgde: „zoodra zij vasten vorm zullen hebben aangenomen, kunnen zij ter kennis van den Raad worden gebracht". Gelukkig zijn wat later die plannen van het vergevorderde stadium in dat der vastheid van vorm overgegaan en heeft de Raad er inderdaad — bij brief — kennis van gekregen.

Intusschen ving voor den K. R. het thans loopende zittingsjaar aan en bij de opening op 12 Mei j.l. herhaalde de Gouverneur nog eens dat spoedig een zoodanig overzicht der mogelijkheden zou worden verkregen dat een besluit zou kunnen worden genomen; de plannen aanvankelijk besproken en bestudeerd waren ten slotte gebleken toch weinig resultaat te beloven. Verder werden in de openingsrede wat algemeene mededeelingen gedaan, b.v. aangaande den moeilijken tijd welke de B.W.E. doormaken; droogte waaronder landbouw en veeteelt hebben geleden en terugkeer van arbeiders die op Curaçao geen werk meer konden vinden. Dat voor deze laatsten de arbeid in de petroleumnijverheid etc. erg profijtelijk zou zijn geweest mag worden betwijfeld, op grond van de toevoeging dat zij „voor een deel" op Gouvernementskosten waren teruggezonden. Ook vernam de Raad dat een op St. Eustatius opgerichte landbouwvereeniging op steun kon rekenen en dat de opheffing van St. Maarten „niet gemakkelijk" werd geacht.

Eindelijk kwam dan toch 's Bestuurs programma los, vervat in een Gouvernementsdepêche, welke in 's Raads zitting van 29 Juni j.l. naar de afdeelingen werd verwezen; aangenomen mag worden dat dit programma geen ander was dan het in het Koloniaal Weekblad van 30 Juli d.a.v. medegedeelde.

In deze depêche werden de factoren opgesomd, welke de oplossing van het probleem der B.W.E. ongunstig beïnvloeden, t.w. de beperkte afzetmogelijkheden hunner producten, de ondoelmatige inrichting van verschillende bedrijven ter plaatse en het gemis van een voldoend aantal energieke personen onder de bevolking, waardoor de moeilijkheid om met andere productiegebieden te concurreeren nog worden verzwaard.

Aan deze moeilijkheden dacht het Gouvernement tegemoet te kunnen komen door verbetering der scheepvaartverbinding en door het oprichten van een handelsagentschap op Curaçao, voor welke doeleinden natuurlijk subsidies uit de openbare kas worden vereischt. Dat door deze maatregelen de afzet van voortbrengselen der B.W.E. vergemakkelijkt kan worden ligt voor de hand; tot dusver echter is men — naar aangenomen mag worden — met het voor uitvoer beschikbare overschot toch ook niet blijven zitten en het is dus maar de vraag of de meerdere faciliteit in dit opzicht tot een meer beteekenende productie zal prikkelen.

Verhooging der activiteit op het gebied van landbouw en veeteelt meende het Bestuur te kunnen bevorderen door de reeds vroeger genoemde landbouwvereeniging op St. Eustatius — die er reeds was — en een dergelijke organisatie op St. Maarten — die er nog komen moet — te steunen met voorschotten, altijd wanneer die vereenigingen met uitgewerkte en succes belovende plannen voor den dag mochten komen. Leden der vereenigingen zouden land in huur kunnen bekomen, blijkbaar óf domeingrond, óf grond welke het Gouvernement eerst zelf zou moeten huren. Of niet voor den landbouw gebruikte terreinen als weidegronden productief zouden kunnen worden gemaakt, was nog in onderzoek. Op St. Maarten zou de Gezaghebber der B.W.E., een oud-koffieplanter uit Suriname, de drijvende kracht der vereeniging moeten zijn, op St. Eustatius de plaatsvervangende Gezaghebber, een bureau-ambtenaar.

Met betrekking tot den landbouw als grootbedrijf werd alleen gesproken van St. Eustatius, op welk eiland echter — gegeven de tegenwoordige omstandigheden — van dat bedrijf weinig resultaat werd verwacht; iedere poging echter om het te bevorderen zou het Bestuur willen steunen.

Van de zoutindustrie op St. Maarten werd heel weinig hoopgevends gezegd; blijkbaar komt zij niet in aanmerking voor verderen steun dan dien welke reeds bij verordening van 16 Maart j.l. was verleend door de afschaffing van het uitvoerrecht (opbrengst der laatste tien jaar gemiddeld zoo iets als 1600 gulden). De aan de St. Martijnsche zoutindustrie gewijde paragraaf, die langer is dan een der elf andere paragrafen, openbaarde niets dat niet reeds algemeen bekend was.

Aangaande Saba gaf het overzicht alleen wat gepraat over toeristenverkeer, dat misschien — heel erg misschien — voor dat eiland van eenig belang zou kunnen worden.

Wat de volksgezondheid betreft werd de zeer oude kwestie behandeld der „hoekwormziekte — wij zeggen in het Hollandsch mijnwormziekte — op St. Maarten, speciaal aan de Simpsonsbaai, waar een kleine nederzetting hevig met ankylostomias geïnfecteerd is. De bestrijding der ziekte is ter hand genomen en wanneer men succes heeft zal een

betere weg van de baai naar het hoofdplaatsje worden aangelegd, zoo niet dan wil men de vestiging door de bewoners laten ontruimen. De ziektebestrijding had al veel eerder moeten worden ter hand genomen en voor den wegaanleg waren de gelden reeds in de Raadsvergadering van 9 Mei j.l. toegestaan. De geheele Simpsonsbaaikwestie had gevoegelijk achterwege kunnen blijven in de onderhavige nota van het Bestuur en hetzelfde geldt voor de enkele regels gewijd aan de taalkwestie; de bevordering van het gebruik der Nederlandsche taal op de B.W.E. vormt een probleem op zich zelf.

Zondert men alle algemeenheden uit, al het negatieve en al het reeds lang bekende, dan blijft er bitter weinig over en dat weinige opent geen nieuwe gezichtspunten en kan allerminst als een doorwrocht en gedocumenteerd voorstel worden beschouwd. Als het verlossende woord, waarop nu eindelijk een besluit kan worden genomen, is het overzicht, of het plan, of hoe men het anders wil noemen, bepaald een teleurstelling. Het is dan ook nogal vreemd dat het Bestuur begon met — als inleiding — de opmerking te maken dat hetgeen tot dusver — door buitenstaanders — in woord en geschrift met betrekking tot de B.W.E. zooal was geopperd vaag en ondegelijk was; een der Raadsleden had zich in de zitting van 9 Mei j.l. nog krasser uitgelaten, door van fantastische plannen te spreken en van scheeve voorstellingen, waardoor — in het buitenland nog wel — verkeerde indrukken zouden kunnen worden gewekt. Men zou daarna van de bevoegde en verantwoordelijke instanties ter plaatse heel wat anders hebben verwacht dan het gebodene.

De gezaghebber tevens landbouwconsulent — een combinatie waarin de Raad terecht weinig fiducie had — was reeds in 1930 aanwezig; omderwille van de consequentie waren de gelden voor de bezoldiging van een landbouwkundige — in 1931 onuitgegeven gebleven — van de begrooting voor 1932 afgevoerd. Reeds eind 1930 was er een stoomschip in de vaart tusschen Curaçao en de B.W.E.; credieten tot het geven van voorschotten ter bevordering van land- en tuinbouw en veeteelt kwamen reeds op de begrootingen van vroegere jaren voor, maar van die credieten werd geen gebruik gemaakt. Voor de bezoldiging van een Gouvernementsveearts bevatte de begrooting voor 1930 reeds een post; de huidige functionnaris — die pas begin 1931 uit Nederland werd uitgezonden — bezocht ook de B.W.E. en wees in zijn verslag (Amigoe di Curaçao van 12 September j.l.) op het belang van irrigatie en van onderzoek naar den waterrijkdom van den bodem. Op 1 Mei 1930 echter (M. v. A. begrooting 1931) had het Bestuur nog verklaard dat de credieten voor aanleg, onderhoud en verbetering van irrigatiewerken en putten — waaronder voor St .Maarten en St. Eustatius tezamen 500 gulden — voldoende waren, zelfs meer dan voldoende. Bij dezelfde gelegenheid had het Bestuur er de aandacht van den Raad op gevestigd dat de producten der B.W.E. — op Curaçao — concurrentie ondervinden van — het veel dichterbij gelegen — Venezuela en van de „vreemde Antillen"; het had er bij kunnen voegen ook van Suriname, dat ongeveer op denzelfden afstand ligt als de B.W.E. Toch gaat men voort met den invoer uit Suriname aan te moedigen, hoewel voor dit laatste gewest, met zijn 150.000 zielen sterke en voor ruim 40 pct. landbouwende bevolking, Curaçao een veel minder belovend afzetgebied is dan voor de B.W.E., waar circa 4500 menschen wonen.

Beziet men het welvaartsprogramma in verband met al het bovenstaande, dan kan men zich moeilijk bevredigd gevoelen. Zonder dat programma had er allang het een en ander kunnen gebeuren — en is er ook inderdaad wel het een en ander gebeurd — en mèt dat programma is er al heel weinig ruimte voor uitbreiding der overheidsbemoeienis met de B.W.E., of men zou alsnog de uitgaven voor 1932 — waarop reeds veel is besnoeid geworden — moeten opvoeren. Zoekt men naar een daadwerkelijke poging tot opheffing op wat breeder basis, dan moet men een tiental jaren teruggaan, toen op St. Maarten voor Gouvernementsrekening een plantage werd aangekocht en 800 H.A. land aan kleine landbouwers in huur werden uitgegeven. Onder een volgend regiem kon deze maatregel enkele jaren later zonder veel pourparlers weder worden tenietgedaan.

Het gaat op de B.W.E. slecht en dat is geen nieuws; wie er nog niet van overtuigd mocht zijn geweest, heeft het nog eens geconstateerd kunnen zien in de notulen der Raadsvergadering op Curaçao van 9 Mei j.l. Alle Raadsleden die kort te voren een bezoek aan die eilanden hadden gebracht, waren onder den indruk gekomen van de droevige toestanden. De omstandigheden van tegenwoordig echter zijn anders dan die van vroegere ongunstige perioden.

De mannelijke bevolking der B.W.E. trok altijd naar den vreemde om werk te zoeken (de gezamenlijke bevolking bestond zoowel op 1 Januari 1920 als op 1 Januari 1930 voor ruim 60 pct. uit vrouwen) en in de latere jaren richtte de emigratie zich ook op de Nederlandsche Benedenwindsche eilanden, in plaats van uitsluitend op de Groote Antillen. De handelsbalans der laatste acht jaar — met betrekking tot vreemde gebieden — geeft een invoerwaarde aan vijf maal zoo hoog als de uitvoerwaarde — voor de drie eilanden tezamen — wat wel in de eerste plaats zal moeten worden verklaard uit het feit dat de achtergebleven gezinnen door geldzendingen uit den vreemde moeten worden onderhouden. De invoer is gedurende die acht jaar constant gebleven — gemiddeld circa 460.000 gulden — hetgeen er ook al niet op zou wijzen dat de arbeiders der B.W.E. het op de Nederlandsche zustereilanden zooveel royaler hadden dan op Sto. Domingo, hoewel het natuurlijk mogelijk is dat van af Curaçao de gezinnen behalve met geld ook met zendingen in natura werden gesteund, of de invoer van daar uit andere oorzaak is toegenomen; de statistiek geeft dienaangaande geen uitsluitsel. Wat den uitvoer betreft, deze liep in 1929 over een bedrag van slechts 50.000 gulden, in 1930 echter van 150.000 gulden; in de overige zes jaren bewoog het bedrag zich tusschen 80.000 en 100.000 gulden Hoeveel er bovendien is uitgevoerd naar Curaçao valt ook al weder niet na te gaan.

Een kenmerkend verschijnsel van den huidigen tijd is dat allerwege de economische activiteit zich zooveel mogelijk binnen de eigen landgrenzen tracht terug te trekken; vreemde goederen en vreemde werkkrachten worden meer dan vroeger geweerd. Het gebiedsdeel Curaçao is thans ook den invloed der wereldmalaise gaan voelen en ook al zullen — zooals men hoopt — industrie en scheepvaart op Curaçao en Aruba aan de daar inheemschen voldoende arbeidsgelegenheid blijven bieden — zoodat voor hen de toestand niet in belangrijke mate in ongunstigen zin zou behoeven te veranderen — de bevolking der B.W.E. zal minder dan vroeger gelegenheid hebben tot emigratie en dus meer op de plaatselijke bestaansbronnen zijn aangewezen. Dat die bestaansbronnen onvoldoende waren leidde tot emigratie en wel tot eene van een speciaal karakter, met al de kwade gevolgen aan die soort van emigratie verbonden; thans zal noodgedwongen een andere oplossing moeten worden gevonden.

Alleen land- en tuinbouw, veeteelt en pluimveeteelt komen in aanmerking en het zijn dus deze takken van volksvlijt welke aan meer handen werk en aan meer monden eten zullen moeten geven, terwijl er blijkbaar niet aan grootbedrijven, met op loon werkende arbeiders, maar aan „crofters" zal moeten worden gedacht, voor wie dan meer land beschikbaar zal moeten zijn en meer crediet voor gereedschappen en verdere outillage, om niet te spreken van rationeele grondbewerking en irrigatie. In die richting moet de eerste daadwerkelijke stap nog worden gedaan; er is een deugdelijke organisatie noodig en er zullen buitengewone uitgaven worden vereischt om iets blijvends tot stand te brengen.

Dat de tot dezelfde bestuurlijke en fiscale eenheid behoorende Benedenwindsche Eilanden in de eerste plaats in aanmerking komen als afzetgebied voor een surplus-productie, spreekt van zelf; de industrialiseering heeft op Curaçao en Aruba vele handen aan den arbeid op het land onttrokken en de bevolking versterkt met een meer koopkrachtig en hoogere eischen aan het leven stellend uitheemsch element. Wanneer de thans geldende invoerrechten op goederen van het buitenland aan de B.W.E. geen voldoenden voorsprong mochten geven, dan zou het nog zoo verwerpelijk niet zijn zekere verhoogingen in te voeren, telkens wanneer mocht blijken dat daardoor zonder in excessen te vervallen, de zustereilanden inderdaad geholpen, d.w.z. aangemoedigd kunnen worden. Laat men op Curaçao niet al te principieel doen, of zich belangrijker achten dan men is. Voor de artikelen waarom het gaat zijn Curaçao en Aruba geen afzetgebieden van ook maar eenige beteekenis voor „het buitenland" en van „represailles" valt al heel weinig te vreezen; geen land zal de producten der Curaçaosche petroleumindustrie extra belasten wanneer Curaçao rechten gaat heffen — of de rechten gaat verhoogen — op aardappelen, eieren, geiten, peulvruchten, schapen, versche groenten en vruchten en misschien nog het een en ander meer. De Curaçaosche consumenten van de artikelen in kwestie zouden een matige prijsverhooging nog wel kunnen dragen; in Suriname is wel sedert jaren het artikel rijst — nog wel een volksvoedsel — met drie gulden per 100 K.G. belast, waarin een zekere protectie is verscholen voor de inlandsche rijstcultuur.

Met betrekking tot de volksgezondheid in

ruimeren zin valt er op de B.W.E. nog wel iets meer te doen dan alleen de „hookworm disease" bestrijden. In het tienjarig tijdperk 1920—1929 hadden de drie eilanden tezamen een geboorteoverschot van 376, d.i. iets meer dan 7 per 1000 zielen — de helft van het moederlandsche procent — en de lijn is een dalende; de sterfte van kinderen beneden het jaar was dubbel zoo hoog als h.t.l. Voorzieningen met het doel in deze verhoudingen verbetering te brengen vereischen natuurlijk uitbreiding van den dienst der volksgezondheid en dientengevolge grootere uitgaven.

Steun voor werkloozen was tot nu toe in de West iets onbekends en bijna iets ondenkbaars; werkloosheid bestond er natuurlijk wel, maar zij vroeg niet om erkenning als maatschappelijk euvel, waarmede de Overheid heeft rekening te houden. Thans is dat anders geworden, getuige de straatdemonstraties en de ongeregeldheden te Paramaribo. In dit verband moge er op worden gewezen dat in het geheele gewest Curaçao in '30 aan onderstand van behoeftigen 13789 gulden werd uitgegeven en voor 1932 voor dat doel 13000 gulden is toegestaan, waarvan 4000 gulden voor de drie B.W.E. tezamen.

Tot leniging van acute armoede evenwel zijn ook particuliere fondsen beschikbaar. Een kleine twintig jaar geleden, toen de Nederlandsche Antillen door ongewoon groote droogte werden geteisterd, zijn in Nederland gelden ingezameld en de opbrengst der inzameling was zóó aanzienlijk dat er een belangrijk saldo overbleef, waaruit fondsen konden worden gevormd voor latere hulpverleening, ingeval van natuurrampen, of ander buitengewone omstandigheden. Deze fondsen — één op Curaçao en één in Nederland beheerd — hebben sedert af en toe gelden beschikbaar gesteld bij orkaanschaden op de B.W.E., doch de gekweekte renten hebben in belangrijke mate de uitkeeringen overtroffen; tezamen moeten deze beide fondsen thans over circa 200.000 gulden beschikken. Met eenigen goeden wil zullen deze fondsen allicht wel hulp kunnen verleenen wanneer op de B.W.E. tengevolge van de tegenwoordige malaise een crisistoestand mocht ontstaan.

Is het niet een allermerkwaardigste tegenstelling, dat gedurende jaren en jaren — ook in de periode dat de inkomsten der openbare kas ongewoon rijkelijk vloeiden — nagelaten werd het vraagstuk der opheffing van de B.W.E. uit hun economische en maatschappelijke misère krachtig ter hand te nemen en dat al dien tijd een niet onaanzienlijk particulier kapitaal werd opgepot, in afwachting van hypothetische natuurrampen? Wanneer bij misoogst wegens droogte, of schade aan de huisjes en aan de veldgewassen der inboorlingen gedurende de orkaanmaanden, af en toe om hulp moet worden gevraagd — een hulp welke dan in den vorm van onbeteekenende geldbedragen wordt verleend — dan bewijst dit alleen dat armoede de normale toestand der bevolking is.

Werd in Nederland het initiatief genomen om de fondsen in kwestie beschikbaar te stellen ten behoeve van eenige voorziening van blijvend nut, dan zou daardoor een goed voorbeeld worden gegeven en de eerste stap zijn gezet in de goede richting. Want het is Nederland dat den weg zal moeten wijzen en de leiding zal moeten nemen bij het werk dat gedaan moet worden, t.w. de verbetering van den toestand der onder Nederlandsch bewind levende bevolking van de Bovenwindsche eilanden.

Amsterdam, Nov. 1931.

[1]) Naar de Antillen en Venezuela. Leiden 1904.

Van Week tot Week.

Van Maandag 14 tot Zondag 20 December.

Naar aanleiding van de mededeeling van den Minister in de Kamer omtrent het afzien door den G.-G. van 5 % van zijn totale inkomen, wordt vernomen, dat Jhr. de Jonge zich van zijn optreden af op het standpunt heeft gesteld, dat op zijn inkomen dezelfde korting zal worden toegepast als op de salarissen der ambtenaren. Z. E. zag geen aanleiding aan dit standpunt ruchtbaarheid te geven. Juist omdat ons het, door den G. G. ingenomen standpunt volkomen correct voorkomt, voelen wij het als een verzuim, dat door de bevoegde organen werd nagelaten, dit standpunt van Z. Ex. onmiddellijk ter algemeene kennis te brengen.

De begrootingscommissie stuurt aan op de mogelijkheid om in de a.s. Volksraadszitting haar denkbeelden bekend te maken voorzoover overeenstemming is bereikt, opdat het publiek ten spoedigste inzicht zal erlangen in de toekomstige richtlijnen. Hiertoe wordt tevoren een eerste afgerond rapport aan de regeering overgelegd. Zoowel de oeconomische als de Begrootingscommissie zullen voorloopig niet ontbonden worden.

De regeering heeft in antwoord op de vraag van het Volksraadslid Wiranata Koesoema om voor 1932 een verlaging van de landrente voor te bereiden, medegedeeld, dat eventueel noodzakelijke ontheffingen van landrente sedert Juni j.l. doorloopend de aandacht der gouverneurs hadden, zoodat zoo noodig begin 1932 onmiddellijk dergelijke ontheffingen kunnen worden verleend.

Naar verluidt zou een voorstel tot verlaging van de reeds toegekende pensioenen met 10 % den Raad van Indië hebben gepasseerd.

De voorgestelde terugzending van den kruiser Sumatra naar Nederland, inclusief inkrimping van het Europeesch personeel, beteekent een poging tot bezuiniging van 1½ millioen gulden.

Het hoofdbestuur van den Inlandschen Pandhuisbond heeft naar aanleiding van de doorvoering van de inkrimping van personeel over ten minste 885 personen, d.i. 14 % van het totaal, een telegram gezonden aan het N.V.V. te Amsterdam en aan het I.V.V. te Berlijn, waarin gewezen wordt op de verzwaring van de taak van het overblijvend personeel en op de motiveering van vele ontslagen met ongeschiktheid, waardoor een voordeelig wachtgeld wordt gederfd. Het bestuur verzoekt steun bij zijn protestbeweging tegen het massa-ontslag en tegen de onrechtvaardige motiveering.

Tijdens de voortgezette debatten in het College van Gedelegeerden van den Volksraad over vermindering der subsidies voor het particulier onderwijs, willigde de Regeering het verzoek om een uitstel van zes maanden in, welke concessie *f* 200.000 kost. Voorts werd uitdrukkelijk verklaard, dat het particulier onderwijs niet in een ongunstiger positie zal worden gebracht, dan het openbaar onderwijs.

De G.G. schafte de toelage af voor de secretarissen van door het land ingestelde commissies, zoowel voor Landsdienaren als particulieren.

De G.-G. heeft het verzoek van het V. V. L. om de huur van Landswoningen te verlagen, afgewezen.

De regeering heeft op de vraag van het Volksraadslid Thamrin geantwoord dat de berichten omtrent hongersnood in West-Java sterk overdreven zijn, doch dat hier en daar inderdaad moeilijkheden met de voedselvoorziening optreden, zoodat werken tot verleening van hulp in die gevallen werden geautoriseerd, terwijl aan 4000 personen rijst en ketjap werden verstrekt. Bovendien werd 18.000 gulden toegestaan voor den aankoop van zaai-padi. De regeering verklaart, dat in andere streken op Java dergelijke maatregelen niet noodig waren.

Den 17den dezer is een drukbezochte receptie gehouden bij den Pakoe Alam. De gouverneur van Jogjakarta deed in zijn feestrede mededeeling van de benoeming van den Pakoe Alam tot commandeur in de Orde van Oranje Nassau en van zijn gemalin tot Officier in die Orde. De regent-patih Soerjoadmodjo is tot Pangeran verheven en benoemd tot kapitein van den generalen staf à la suite.

De commissie tot herziening van de artikelen 153bis en ter (opruiing) en 161 bis (staking) van het Wetboek van Strafrecht diende haar rapport in, hetwelk gepubliceerd werd met een minderheidsnota van de leden Koesoemo Oetoyo, Thamrin en Soeroso.

De wethouder van Batavia, de hr. Thamrin, treedt met ingang van 1 Januari af in verband met zijn Volksraadsarbeid. Als opvolger is candidaat gesteld mr. Hadi.

Benoemd tot Gouverneur van West-Java, L. A. Schnitzler, thans resident van Soerabaja.

Het heet, dat prof. J. van Gelderen hoogstwaarschijnlijk wordt benoemd tot oeconomisch adviseur van het departement van Landbouw, bij wien alle oeconomische adviezen zullen samenkomen.

Bericht wordt dat het hoofd van het Radiolaboratorium te Medan vertoeft, voor den bouw van een radio-ontvanger aldaar voor rechstreeksche ontvangst uit Nederland. Echter blijft de radiotelefoonzending van Medan met Nederland over Bandoeng plaats hebben.

Het zenden van drie in Indië opgeleide doktoren ter bestrijding van de malaria in China is een succes gebleken. Het drietal is teruggekeerd en heeft aan de Regeering rapport uitgebracht, waarbij het verklaarde dat er goede kans bestaat, dat het werk dankbaar zal worden aangegrepen.

*Vereenvoudiging van de rechtspraak en de straf*zaken, waarbij een maximum straf van één

jaar is gesteld over te laten aan één rechter, als den Hollandschen politierechter. Daarna zal worden overwogen om in dezelfde richting over te gaan tot vereenvoudiging der civiele rechtspraak en de behandeling van faillissementen. In bewerking is een herziening van de gratieregeling op deze wijze dat een verzoek om gratie de executie van opgelegde boeten niet schorst.

*De theefabriek Gares van de onderneming Baros-*Tampir der Cultuur-mij. tot Exploitatie der d' Abo-landen te Semarang, is afgebrand. Machinekamer en kantoor werden gespaard. Schade *f* 150.000, door verzekering gedekt. De pluk wordt voortgezet. Onderhandelingen over verwerking van den oogst zijn gaande.

De G.-G. heeft bepaald, dat het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië zijn adviseurschap blijft behouden ook na toetreding van dit syndicaat tot den Ondernemersbond.

De Int. Suikerraad kwam 14 dezer te Parijs bijeen en deed dien dag slechts formeel werk af. De kwestie Java—Cuba zou den volgenden dág eerst aanhangig gesteld worden. Voorzitter Powell zeide zeer verbaasd te zijn over het geruchtmakende publieke protest tegen het plan Chadbourne van Blanca, den president van de Cuba-Colonos. Met geen woord had Blanca van zooiets gerept tijdens Powells bezoek aan Cuba. In elk geval vervolgde Powell, is Cuba hier behoorlijk vertegenwoordigd door haar drie leden en Cuba weet dus wat er omgaat. Hoewel schijnbaar geruststellend, hebben deze laatste woorden van den voorzitter ongerustheid gewerkt, ten aanzien van de loyaliteit van Cuba, ten opzichte van het plan Chadbourne. Vooral toen den 18den 's avonds de conferentie plotseling geëindigd werd zonder dat men er blijkbaar in geslaagd was een zakelijke samenvatting der bereikte resultatén in een slot-communiqué vast te leggen. Het schijnt, dat sommige Cuba-producenten fel tegenover nieuwe restrictievoorstellen staan, zoodat de belangen lijnrecht tegenover elkaar staan. Ter sprake kwam ook het suikerverbruik voor industrieele doeleinden en de samenwerking met het Berlijnsche onderzoekingsbureau.

Peru is vol lid van den Suikerraad geworden met exportquota van 360.000 ton voor het loopende jaar en 373.750 ton voor elk der volgende jaren.

Bijeenroeping eener nieuwe vergadering door den voorzitter wordt niet verwacht vóór Januari.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Tentoonstelling van Nijverheidskunst.

Lang niet genoeg werd de algemeene aandacht gevestigd op de zeer fraaie en belangrijke tentoonstelling reeds eenige weken geleden geopend, in de op uitnemende wijze daartoe speciaal ingerichte zaal, *Noordeinde 1*, te *'s-Gravenhage*, boven den van ouds bekenden hoekwinkel der vereenigde Juweliers- en Edelmetaalbewerkers Begeer van Kempen en Vos, Plaats 2, aldaar. Hoewel zij toch met recht een „evenement" op kunstnijverheid-gebied genoemd mag worden, vreezen wij, dat deze expositie dan ook lang niet het aantal bezoekers getrokken heeft dat ze dubbel en dwars verdient en het algemeen belang ten goede zou kunnen komen. Een keur-collectie van Nederlandsche kleinkunst, verschillende technieken vertegenwoordigend, wordt er overzichtelijk en smaakvol tentoongesteld, zóó dat zelfs de oogen en harten van volkomen leeken er voor open moeten gaan. Is dit niet juist wat wij in onzen tijd noodig hebben?

Dr. M. R. J. Brinkgreve, die tot de bedrijfsleiders behoort en de openingsrede uitsprak, begon met te zeggen, dat de Koninklijke Begeer, vooral sinds *Carel J. A. Begeer* er de leiding aan geeft, een werkzaam aandeel heeft genomen in de beweging der hedendaagsche ambachts- en nijverheidskunst in ons land, en zich te allen tijde beijverd heeft zoo mogelijk als vliegwiel voor deze beweging te dienen, vooral op het gebied der edelsmeed en penningkunst.

Maar daarnaast, meende hij terecht, heeft deze tentoonstelling in dezen tijd toch ook als verschijnsel, als uiting van een overtuiging, een groote, verstrekkende beteekenis.

Geen volk kan immers bij brood alleen leven. Kunstuitingen hebben een sterk opwekkende en tegelijk opvoedende kracht op hen, die er ontvankelijk voor zijn. Een over het algemeen weinig kunstgevoelig volk als het Nederlandsche moet door de op dit punt meer bevoorrechte daartoe worden opgeleid. Daarom moeten wij allen, die hierin mede willen werken, ten zeerste dankbaar zijn.

Spreker zeide bij de opening dier tentoonstelling o.m.:

> „In een tijd van zoo ernstige benauwenis schijnt het misschien vreemd de aandacht te vragen voor een tentoonstelling van zaken bij welker schepping vóór alles het streven geweest is iets schoons te maken.
>
> „Ik kan mij niet alleen voorstellen, dat zoo geoordeeld wordt, neen, ik weet zeker, dat dit het geval is.
>
> „En ter inleiding dezer tentoonstelling wil ik nu juist de overtuiging uitspreken, dat dit oordeel een *vooroordeel* is, dat in onzen tijd niet meer past.
>
> „Ja, ik ga verder.
>
> „Wij weten, dat het niet alleen wenschelijk is, dat kunst en nijverheid samengaan, doch dat het noodzakelijk is, dat kunst en nijverheid elkander steunen, op elkander inwerken, elkander bevruchten, overal, waar zij elkander raken.
>
> „Onze tijd is ziek, omdat de vrijwel grenzenloos schijnende vermogens en mogelijkheden niet dienstbaar gemaakt worden aan de verhooging van het levenspeil en de vergrooting van het levensgeluk der nameloos velen.
>
> „Den weg, die de nijverheid, van de bevrediging van de willekeur van kleine groepen, voert naar den dienst aan de gemeenschap, kan alleen de scheppende verbeelding der kunstenaars vinden en wijzen.
>
> „Vandaar dat deze tentoonstelling in dit gebouw in dezen tijd een baken in zee is."

Wij zullen hier geen opsomming of beoordeeling geven van het vele schoons, dat tentoongesteld is, doch liever onze lezers, die er nog niet geweest zijn, van harte opwekken dit alsnog, zoo spoedig mogelijk te doen. (Ze zal niet zoo heel lang meer geopend blijven). De bezoekers zullen er, naast rein kunstgenot, menige heilzame ondervinding rijker door worden.

Daar wij, kort vóór de opening dezer expositie, ook die van den *Salon des Artistes Décorateurs* in het *Grand Palais* te Parijs bezocht hadden, maakten wij onwillekeurig vergelijkingen tusschen deze twee in grond en wezen toch zoo zeer verschillende inrichtingen en kunstuitingen.

Wat wij o.a. bij de moderne Fransche meubelkunst zoo zeer misten, was de sfeer van gezellige huiselijkheid en vroolijke kleurenpracht, die juist de aantrekkelijkheid vormen van bovengenoemde Begeer-tentoonstelling. Hoe aanlokkelijk zijn de met moderne meubels, vloerbekleeding en verlichting gearrangeerde zitjes in Noordeinde 1, terwijl de Fransche salonnetjes in hun koude stijfheid juist afstooten. Het verwondert ons dan ook niet, dat er in Frankrijk een nieuwe beweging is ontstaan: die van de *Union des Artistes Modernes*, die b.v. een veel oordeelkundiger gebruik maken van het metaal bij de meubelkunst, dit alleen gebruiken waar het bepaald noodig is, zóó dat onze ledematen niet in onmiddellijke aanraking komen met het koude nikkel en ook ons oog gestreeld wordt door de overspanningen met fijn gekleurde stoffen, welke aan de licht- en soepelheid der meubels geen afbreuk doen.

In dit opzicht zouden wij de Nederlandsche meubelontwerpers in overweging willen geven ook de Indonesische handweverij bij hun kunstwerk te betrekken. o.i. zou dit tot zeer fraaie resultaten kunnen leiden.

Door kunstzinnige particulieren wordt dit reeds met het beste succes in hun huis toegepast. Wij zullen daarvan de volgende week hier enkele foto's laten zien.

Wellicht dat in de mooie Noordeinde-zaal, daartoe veel beter geschikt dan het al te kleine „Boeatan" toonzaaltje, ook wel eens een expositie gehouden kan worden van Indonesische kunstnijverheid in gelukkige combinatie met de Nederlandsche nijverheidskunst.

Nieuwjaarstentoonstelling Museum voor Moderne Kunst.

Gaarne vestigen wij ook de aandacht onzer lezers op een tentoonstelling welke 24 dezer geopend

wordt, iets verder dan het Noord-einde in de *Zeestraat 65B*, te *'s-Gravenhage*, in het Stedelijk *Museum voor Moderne Kunst*, naar aanleiding van het overlijden van *W. B. Tholen* en *W. de Zwart* uitsluitend van werken uit het bezit van het Museum of voor langeren tijd in bruikleen afgestaan, zooals reeds door de dagbladpers werd medegedeeld.

Met het werk dier twee onlangs overleden meesters worden schilderijen, aquarellen en teekeningen samengebracht van hun in de laatste jaren overleden tijdgenooten, n.l.: *Van Breitner, Haverman, Van der Maarel, Toorop, Suze Bisschop—Robertson* en van de iets oudere schilderes *Anna Abrahams*, van wie het museum eenige belangrijke werken verwierf. Van bijzondere beteekenis zal een groep schilderijen van *Jac. van Looy* zijn, van wien het Museum onlangs een der belangrijkste werken, een heerenportret, ten geschenke heeft ontvangen. Tegelijkertijd zullen er ook eenige veranderingen in de zalen met oudere werken plaats hebben waarbij enkele schilderijen van groote beteekenis, die sedert lang niet tentoongesteld werden, geplaatst zullen worden. Hier zal men ook een zeer merkwaardige Haagsche familiegroep van *David Bles*, van 1855 en een mooi damesportret van Jozef Israëls aantreffen.

Zou het geen aanbeveling verdienen om ook voor de leerlingen van de hoogste klassen der lagere en van alle der middelbare scholen rondgangen op dergelijke tentoonstellingen, onder deskundig geleide, te organiseeren?

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Ned.-Indië neutraal.

De Loc. (7 en 14/11, blz. 1 en 3) acht het noodig *het Indische standpunt* te bepalen tegenover voornemens, welke blijkbaar in Volkenbondskringen worden gekoesterd *inzake het Japansch Chineesch conflict*. Het Nederlandsch buitenlandsch beleid ten aanzien van het Verre Oosten en den Pacific moet *h. i.* allereerst bepaald worden door het belang en de positie van Ned.-Indië, en Nederland moet zich onthouden van deelneming aan elke politieke gedragslijn, welke tot interventie, in welken vorm ook, zou leiden. Afgezien van de vraag of, indien zich werkelijk eens een geval voordeed waarin de Volkenbondsraad een „toestand van oorlog" moest constateeren, inderdaad alle leden van den Volkenbond voor uitvoering van art. 16 van het Bondsverdrag te vinden zouden zijn, kan men, door nadrukkelijk bij voorbaat vast te stellen dat men de daarbij voorziene inmenging niet wenscht, medehelpen om die toepassing te voorkomen. Zoowel van Engelsche als van Duitsche zijde is — hetgeen ook door *De Loc.* als voor Nederland en Ned.-Indië geldend werd aangewezen — krachtig betoogd: interpretaties, welke tot toepassing van art. 16 zouden kunnen leiden, wenscht men ook daar vermeden te zien. Aan dit inzicht is tegemoet gekomen door de jongste Japansche nota („De Loc." 11/11, blz. 3), zoodat men verwachten kan, dat de Volkenbondsraad zijn verdere taak in dit conflict kan vervullen zonder maatregelen te bespreken welke er een ongewenschte uitbreiding aan zouden geven. Men mag dus hopen, dat Genève zijn *bemiddelende* taak in het belang van China en Japan beide zal kunnen voortzetten met afwijzing van aandrang tot pogingen, tot welke zijn krachten niet reiken en waarvan het beproeven niet in het belang der wereld zoude zijn. De overigens uiterst bescheiden invloed, welken Nederland daarbij kan aanwenden, mag en moet bepaald worden door nationaal, dat is in dit geval allereerst Indisch, belang; en daarbij blijft voor de getuigenissen onzer internationale gezindheid genoegzaam ruimte.

Onderwerpen van internationalen aard worden o.a. behandeld door de *Java-Bode* (11/11 „De Loc. en de Volkenbond"; „Duitschland en zijn Koloniale Vraagstuk"; 3de bl. „Burma"; 12/11 „Rusland en Restrictie"; „De Russische import"; 14/11 „De Russische import"; 3de bl. „Australië"; 17/11 „Het conflict in het Oosten"), het *Soer. Hbl.* (9 t/m. 14/11, 1ste bl. Correspondenties van *Villanus* e. a.; 11/11, 4de bl. „Japan en Mandsjoerije") en *De Loc.* (10/11, blz. 37 „Een betere wereldorde", *H. M.*; 13/11, blz. 38 „Japan, Genève en Mandsjoerije", *Mr. J. Limburg*).

Indische literatuur. De Indische vrouwenbeweging.

De „Bintang Timoer" smaalt op den heroïschen arbeid van het Kantoor voor de Volkslectuur, dat 2400 volksbibliotheken onderhoudt en 5 millioen boeken uitgaf. De „*Indische Crt.*" (*Deli Crt.* 17/11, 2de bl.) weerlegt het betoog. *Literatuur* kan alleen voortkomen uit de breede lagen van het volk, en als het Kantoor voor de Volkslectuur boeken verspreidt, dan doet het dit in de eerste plaats in de hoop iets te zullen wakker roepen in dit volk, dat er vast en zeker moet zijn, doch dat zich tot heden nog niet heeft geuit. *Want alleen het volk zèlf kan literatuur maken.* Misschien het beste, wat in moderne tijden aan literatuur uit het Javaansche volk is voortgekomen, de brieven van Kartini, werd door een Europeaan in het licht gegeven. Is het teveel gewaagd te veronderstellen, dat er meer bestaat in dit en andere genres, dat waard is aan de vergetelheid te worden ontrukt? Letterkunde wordt niet gemaakt aan Universiteiten; daar wordt zij slechts gecommenteerd. *De letterkunde ontstaat overal; zij groeit op den nederigsten bodem.* De schoonste liederen uit de Middeleeuwen zijn opgeteekend uit den mond van reizende zangers, wier namen niemand meer kent. Ook onder *dat* volk leeft de goddelijke gave van het lied en van het verhaal. Doch het is voor de kinderen van het land om ze op te diepen en ze te doen schitteren in het volle licht!

Mevrouw Datoe Toemenggoeng heeft voor de *Ver. voor Vrouwenrechten* in het gebouw der Theosof. Ver. te Weltevreden een voordracht gehouden waarin ze — volgens het verslag in de *Java-Bode* (13/11) — vertelde over *het leven en streven der Indonesische vrouw.* Vijf en twintig jaren geleden was het Raden Adjing Kartini, die door haar gedachten den stoot heeft gegeven tot het opstaan der Indonesische vrouw. Haar denkbeelden, geopenbaard in „Van Duisternis tot Licht" (1911), spreken van den innerlijken drang om meer kennis te verkrijgen, teneinde de vrouw paraat te maken voor de opvoeding van hare kinderen. De eerste uitingen waren zwak; slechts de moedigste vrouwen durfden zich te laten hooren. Duidelijker uitingen werden eerst in de laatste jaren geconstateerd. *Allerlei problemen* vormden zich ineens tot het vraagstuk van den dag: een hechtere positie van de vrouw in haar huwelijk, kinderzorg en opvoeding, bestrijding van kinderhuwelijken en polygamie, babyzorg, hygiëne, voorlichting aan aanstaande moeders, enz. In 1928 werd te Djocja een bond gevormd tusschen 22 vrouwen vereenigingen, *de Perikatan Perkoempoelan Isterin Indonesia*, om samen te werken voor de verbetering van de positie der vrouw. Het eerste *weeshuis* is onlangs te Weltevreden geopend. *Internaten* voor jongens en meisjes werden opgericht, zoomede *coöperatieve vereenigingen* (die rijst, zeep enz. distribueeren), een „*Vereeniging tot bescherming van arbeidsters*" en „*De Weduwen-vereeniging*". Van de Sumatraansche Vrouwenvereeniging gaat een actie uit tegen *het verleenen van rechten aan den Indo-Europeaan op gronden.* Spr. eindigde met te betreuren dat de Indonesische vrouw, ondanks de veelzijdige activiteit, nog weinig resultaten heeft bereikt. Dit maakt haar echter niet moedeloos.

Politieke verschijnselen.

Naar de opvatting van Dr. Abdul Rivai is er geen Indonesisch nationalisme en bestaat er slechts Javaansch nationalisme. N. h. o. van de *Java-Bode* (17/11, *J. E. Jasper*) is *het z.g. Indonesisch nationalisme* — de eenheid beoogend van alle Inheemsche volksgroepen in Ned.-Indië — onder de bestaande omstandigheden een ideaal hetwelk door de in tal van opzichten zich voordoende verschillen, niet voor verwezenlijking vatbaar geacht kan worden. De Inheemsche beweging ondergaat in zoodanige mate een proces van versnippering en complicatie, dat zij velen niet meer bevredigen kan en door de groote volksmassa voor iets onbegrijpelijks gehouden wordt. Meer en meer verbreidt zich de opvatting, dat het heil van Indië waarlijk niet gezocht moet worden in politieke utopieën. De politieke beweging der Inheemschen is, behoudens misschien enkele uitzonderingen, bezig zich zelf af te breken. Wel verneemt men nog altijd van pogingen tot fusie, van nationalistische congressen, van swadesji en kadar naar het Br.-Indische voorbeeld, maar de omlijning van het denkbeeld der Indonesische eenheid wordt vager en geraakt uit de belangstelling. De noncoöperatie en de anti-Westersche propaganda worden meer en meer aangevoeld als middelen, welke niet in overeenstemming zijn met bestaande en te ontwikkelen toestanden en verhoudingen. De aspiraties naar onafhankelijkheid en naar het groote verband, waaraan men den naam van „Indonesia Raja" of „Indonesia Merdika" geeft, worden door weldenkenden, die hun blik hebben leeren verruimen, getoetst aan de voorbeelden van de chaotische verdeeldheid, welke in Ned.-Indië en elders door politieke roeringen zijn veroorzaakt, voordat er eigenlijk van eenigen vooruitgang op den weg naar het idealistisch doel sprake is. En zoo is de Inheemsche beweging van dien aard nu gekomen in een periode, waarin zij verworpen, door vooraanstaanden en de breedste lagen in de maatschappij, vermoedelijk binnen afzienbaren tijd hare scherpe kanten, hare onhoudbare en onlogische vormen zal moeten verliezen.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (13/11 „De Filippijnsche nationalisten"; 14/11 „Juridische adviezen") en het *Soer. Hbl.* (13/11, 2de bl. „De Inlandsche bestuursdienst"; „De Griseesche verduisteringszaak"; 9/11, 2de bl. „Onder het eendenkroos").

Het grondbezit van den Indo-Europeaan.

De *Deli Crt.* (19/11, 4de bl.) ontleende aan het „*Alg. Ind. Dgbl.*" een artikel over *het vraagstuk van de toekenning van grondbezit aan den Indo-Europeaan.* Dat Nederlanders, zoowel de in Indië geborenen als de totoks, evenmin als vreemdelingen in Indië geen grond kunnen bezitten, is slechts te verklaren uit de Indische toestanden. Het is een gevolg van het geringe economische weerstandsvermogen der bevolking. Had de Regeering geen afdoende *beschermingsmaatregelen* genomen, dan was het te verwachten geweest, dat de bevolking tegen onvoldoende verkoopprijzen en door het maken van schulden spoedig van zijn land beroofd zou zijn geweest en dat er een groot landloos proletariaat was ontstaan. De maatregel schiep echter een groote onbillijkheid jegens de in Indië geboren Europeanen, die Nederlander bleven, hoewel zij Indië tot vaderland hadden, en het is volkomen redelijk, dat dezen thans verandering in den toestand willen. Het vreemde is echter, dat hiertegen van een bepaalde Nederlandsche zijde geageerd werd. Van meer belang zijn *de bezwaren van Inlandsche zijde aangevoerd.* In een motie eener vergadering van Inlandsche nationalisten te Padang Pandjang werd verklaard: „*dat Indonesia eigendom is van de Indonesiërs;* dat wanneer de Regeering het recht geeft van grondbezit aan den Indo-Europeaan, het gevoel van het Indonesische volk zeer verstoord zal zijn, omdat de Indonesiërs weten, dat de Indo-Europeanen Nederlanders zijn, terwijl ook volgens de meening van het volk van Indonesië er geen verband bestaat tusschen de Indo-Europeanen en de Indonesiërs in adat enz.; dat Indonesië nog te klein is voor de Indonesiërs zelf." Het zou een ramp zijn voor de geheele wereld, als elk land zich op *het standpunt van de eerste uitspraak* stelde. Ook voor Indië: de Europeesche steden zouden moeten verdwijnen en de ondernemingen eveneens, want erfpacht is toch ook een inbreuk op dit heilige eigendomsrecht. Er zijn maar enkele landen ter wereld, waar men dit standpunt inneemt, doch zij lijden tengevolge van dien maatregel nadeel. Bovendien, wat is Indonesia? Het zijn niet alleen Sumatra en Java, doch ook het bijna onbewoonde Borneo, Celebes, de Molukken, Nieuw-Guinea; alle zijn dit streken, welke volgens dit heilige recht den Indonesiër zouden toekomen. Maar: welk recht heeft de Atjeher op het grondgebied van den Dajak en den Papoea? Welk recht heeft de Atjeher op het grondgebied van Batakker en Menangkabauer? Waarop grondt de Javaan het recht op Sumatra te koloniseeren, terwijl de Nederlander het zou missen? Welke verwantschap is er tusschen den Javaan en den Papoea, die den eersten de voorkeur doet genieten boven den Europeeschen kolonist? *Is het niet Nederlandsch kapitaal en waren het niet*

Nederlandsche wapenen, die het uitgestrekte Indische Rijk vereenigden en openlegden voor hen, die op Java geen ruimte meer hadden en die dat Rijk reeds in aanzienlijke mate hadden kunnen koloniseeren, indien zij het slechts verlangd hadden? Al die kleine volken hebben toch ook de kleine gedeelten van Indië, waar zij wonen, moeten veroveren, evenals de Nederlanders dit, naar zij beweerden, deden. Is er één beschaafd land, waar men de vreemdelingen zoozeer uitsluit, als men het in Indië de stichters van het Koloniale Rijk en zelfs de Landskinderen wil doen, uit een Rijk, dat de Inlanders alleen niet in staat waren te stichten? Te meer bevreemdend is dit alles, daar de Indonesiër in Nederland zooveel grond koopen en erven kan, als hij maar wenscht. Men moet echter *de practische bezwaren* geenszins verwaarloozen. Krachtig moet er voor worden gewaakt, dat het toekennen van grondbezit aan den Indo-Europeaan niet beteekent, dat het grondbezit der bevolking in voelbare mate achteruit gaat, dat er geen -grond bezittend proletariaat ontstaat en dat de bevolking te weinig mogelijkheden zal bezitten om de bebouwde oppervlakte uit te breiden. Tevens moeten de moeilijkheden ondervangen worden, die het grondbezit van hen, die niet in het adatrechtelijk verband zijn opgenomen, zullen opleveren. De Indo-Europeanen geven echter blijk, deze bezwaren zeer goed in te zien. Moge de Regeering met hare adviseurs de oplossing vinden!

Landbouwzaken worden besproken door het *Soer. Hbl.* (5/11, 4de bl. „De Van der Steurtjes in N.Guinea"; „Cultuurbelangen", *Dr. v. H.;* 10/11, 2de bl. „Hollandia en Manokwari"; 3de bl. „De koffiecultuur in Djember"; 11 en 12/11, 2de bl. „Werkgever en werknemer", *Z.;* 12/11, 2de bl. „Nieuwe kolonisatie"; 3de bl. „Noord N.-Guinea"), de *Deli Crt.* (11/11 „De Ver. Staten en de Sumatra tabak"; 13/11, 2de bl. „Het Alg. Landb. Synd. en de malaise"; 16/11 „S. O. K. in 1931"; 17/11 „S. O. K. en economisch bestel"; „Productenprijzen'; 18/11 „Crisis en bedrijfspolitiek"; 4de bl. „Is restrictie mogelijk", *Van der Schaaf;* 21/11 „Buitenlandsche arbeidskrachten") en *De Loc.* (2/11, blz. 21 „De N. V. V.-delegatie over het bezoek aan Java en Sumatra").

Eventueele inflatie in Indië.

De *Java-Bode* (16/11) had een persgesprek met *prof. G. Gonggrijp* in Holland. Behandeld werd o.m. het onderwerp, samengevat in bovenstaanden titel. Als de Indische Regeering er in slaagt *de begrooting in evenwicht* te brengen, dan bestaat er — n. h. i. van prof. G. — *geen gevaar voor inflatie.* De Regeering *moet* er in slagen, want anders zal zij haar ambtenaren niet kunnen betalen. Het is te hopen, dat de leiders van het Indische leven dit algemeen zullen inzien en dat zij vóór zullen willen gaan in het brengen van offers, die noodzakelijk zullen zijn. De salarissen der ambtenaren moeten omlaag. De groote massa van de Indische ambtenaren leeft boven de krachten van het land. De tractementen zijn dikwijls te hoog opgevoerd. Voor vermindering moeten natuurlijk alleen in aanmerking komen die salarissen, welke boven de minimale tractementen uitgaan. Een diepgaand onderzoek, dat moet worden ingesteld, zal leeren, dat Indië inderdaad te véél en te düre ambtenaren heeft. Indië is een arm land; Java met zijn overbevolking is arm. Een land met den rijksten bodem wordt een arm land, als het overbevolkt is. Als wij Hollanders in Indië komen met onze begrippen van welvaart, gebaseerd op het relatief rijke Nederland, dan mag men nooit het maxime uit het oog verliezen en dit moet bij ons beheer in Indië een richtsnoer zijn, dat *Indië feitelijk een arm land* is. Wij hebben als gevolg van de foutieve gedachte, dat Indië rijk zou zijn, aan Indië een bestuursapparaat gegeven, dat het niet dragen kan. Indië is ten opzichte van zijn inkomsten in hooge mate afhankelijk — en dit is het tweede maxime, waarnaar het land geregeerd behoorde te worden — van hetgeen er plaats vindt in *de dunne economische bovenlaag van het land.* Door die dunne bovenlaag bezit het weinig weerstandsvermogen tegen de golvende conjunctuurbewegingen. In de begrootingen kome die golfbeweging zoo weinig mogelijk tot uiting. Het land heeft behoefte aan *stabilisatie.* De overschotten van goede jaren mogen vooral niet worden opgemaakt; zij moeten in veel sterkere mate dan geschied is, worden gebruikt voor de tegenvallers van slechte jaren.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (7/11, blz. 3 „Het financieele vraagstuk"), het *Bat. Nwsbl.* (12/11 „N. V. V.-wijsheid"; 14/11 „De nadeelen van de bezuiniging"; 17/11 „Jammer"; „Ontwapeningsgevaar"), de *Java-Bode* (11/11 „Malaise", *v. W.;* 17/11 „Het V. V. L. en de bezuinigings-commissie"), het *Soer. Hbl.* (9/11, 2de bl. „Verwerpelijke suggestie", *Z.;* 13 en 14/11, 2de bl. „Naar de bezinning", *Z.;* 13/11, 3de bl. „Machine en overproductie"; 10 en 12/11 „Tijdbeeld", *Smissaert;* 10 en 12/11, 3de bl. „Marine en bezuiniging", *Marin)* en de *Deli Crt.* (16/11 „Economische draaikolk).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

In het proefnummer van het nieuw opgerichte blad *Waktoe*, van 10 October, en dat zich tot hoofdzaak zal stellen de bescherming van den Islam, heeft de hoofdredacteur, de Moehammadijah-voorman Mahfoeld, het over de plicht der Islam-voormannen. Er rust thans geen lichte taak op de schouders der Indonesische Islam-leiders, zoo begint hij. En wel in verband met de nieuwe strooming onder de Moslims hier te lande. Het Islamitisch voelen is weder ontwaakt, de geest van den Islam is ontvlamd en zal zich verbreiden over het geheele land; de teekenen wijzen overal op een algemeene Islam-actie. De Al-Islambeweging is begonnen en niet uitgaande van een bepaalde partij alleen, doch van personen uit verschillende partijgroepen. En dan dank zij — al is het niet met opzet gedaan — van het geschrijf in *Swara Oemoen*, van de houding der vrouwenbeweging Istri Sedar, van de kerstenings-politiek der Franschen in Marokko, van de Engelsche politiek in Jeruzalem, het Italiaansche bombardement in Tripoli, het geschrijf in *Hoa Kiao*, het artikel van pastoor Ten Berge (den Profeet beleedigend — Red.) etc. Schrijver vindt het eigenlijk beschamend voor de Moslims dat zij zulke schoppen en trappen noodig hadden om tot die actie te komen. Hij vindt de nieuwe beweging veel krachtiger dan welke ook te voren, krachtiger dan in den tijd van het „slaan op de bedoeg" (de groote trom — Red.) te Batavia van weleer, van den tijd toen „oude heer" Tjokroaminoto nog als een vorst geëerd werd, van den tijd van den heer Goenawan, die nu commies op het Dept. van B. B. is en van R. Ahmat, regent van Batavia, toen die nog secretaris was van den heer Tjokroaminoto in de C. S. I.

De gouden eeuw der S. I., de eeuw van opkomst der Moslim-beweging in Indonesië, ging voorbij en de hoofdrol ging van het Islamisme over naar het communisme. Dit weer moest, God zij lof, zijn matten oprollen en de hoofdrol kwam in handen van het Nationalisme; twee jaren lang liet de stem der P. N. I. zich hooren tegen het „nationalisme in zakformaat" van de kleine vereeniginkjes, totdat het nationalisme inderdaad de hoofdrol hield in dit land. Den 29sten Dec. 1930 echter vloog die hoofdrol de lucht in en bleef daar hangen.... tot de bom van Italië in Tripoli barstte en de hoofdrol neerkwam in de nabijheid van het Islamisme. Nu is pas de steel in handen van het Islamisme in Indonesia, maar toch zijn de Moslims reeds in beweging gekomen. Schrijver betoogt verder dat de Islamleiders, die nu de taak der leiding van de Indonesische volksbeweging op zich hebben gekregen (waar blijkt dat uit? — Red.), dubbel oppassen moeten, daar zij nu staan voor een ontwaakte menigte, die al hun daden begrijpt en gadeslaat. Men mag geen onderlinge achterdocht toonen, zelfs niet het geringste spoor van kwade vermoedens wekken. Parby-fanatisme moet overboord gegooid worden, kritiek ingehouden, onderling getwist gestopt. De taak der niet-leiders is, naast de leiders te staan. Men moet het niet laten aankomen op: als de een dood is, zijn allen dood! En het parool ten opzichte der Moslims die neutraliteit in den godsdienst voorstaan, moet wezen: gescheiden samenwerken! Men late niet loopen wat men gezamenlijk doen kan. Dus, onderlinge waardeering; de P. P. P. K. I. heeft genoeg geleerd. De Indonesische pers kan daarbij de beste hulp verleenen, maar ook.... belemmering opleveren. *Waktoe* zal naar het eerste streven.

Onder het opschrift „Benarde tijden" geeft een redacteur van *Timboel* van 1 October een beschouwing over de intree-rede van den huidigen Landvoogd, waarin schrijver meer tonen van „het Plein" dan een eigen geluid meende te kunnen hooren. Overigens maakt het voor de Indonesiërs weinig verschil of zij in schijn geregeerd worden van hieruit of openlijk van Holland uit. De rede stelt schrijver allerminst gerust t. a. v. de komende gebeurtenissen; hij vreest voor een intusschen reeds begonnen afbraak van wat den Indonesiërs door de ethische regeeringen is toegeworpen. De Indonesische bevolking heeft van de vette jaren geen profijt kunnen trekken en thans wordt van haar zoowel in de koninklijke als in de onderkoninklijke rede ingetogenheid en offerzin gevraagd. Alleen zij die van de werkelijke dessa-toestanden niets afwisten, kunnen Hare Majesteit hebben beduid dat „overvloedige" oogsten de bevolking voor hongersnood behoeden. Voor het voeren van een gezonde staathuishouding is meer noodig dan een sluitende begrooting en een inzicht in de beteekenis der Westersche bedrijven. Voor alles is een helder begrip noodig van de beteekenis der Indonesische bevolking als pijler waarop het gezag rust en als grond-

slag voor de economische samenleving dezer landen, incluis de Westersche grootbedrijven.

In de *Sedijo Tomo* van 5/8 Oct. worden eenige kolommen gewijd aan een beschouwing over het bezoek van den Franschen Minister van Koloniën aan Indonesië. Men vraagt zich af, zegt het blad, met welke bedoeling Z. E. in dezen malaise-tijd de koloniën bezoekt. Het door Aneta geseinde verslag over het doel van het bezoek wordt overgenomen, welk verslag in het kort hierop neerkomt dat het bezoek verband houdt met het streven om de ellende van het volk van Indo-China te verlichten en als bewijs dient van den innigen band tusschen Frankrijk en Indo-China en van de goede zorgen die Frankrijk aan zijn koloniën besteedt. Dan worden de verklaringen van G. G. Pasquier opgenomen, waaruit de lijnen der koloniale politiek van Frankrijk, wellicht ook van Nederland duidelijk blijken. Deze koloniale politiek vermeldt in den regel dat scholen enz. niet zouden zijn opgericht indien de vreemde overheersching er niet ware, doch vergeet te memoreeren welke voordeelen het moederland van de koloniën heeft geplukt. De houding der koloniale politiek in Indo-China tegenover de Inlandsche beweging is dezelfde als die in Indonesië. Daar bestaan net zoo goed als hier de beweging belemmerende bepalingen. De koloniale mogendheden zullen verder overeenstemming trachten te vinden bij de bestrijding van het roode gevaar, doch jammer alleen wordt er geen onderscheid gemaakt tusschen communisme en nationalisme. De Fransche minister heeft verder gezegd de macht van den verdringenden handel der Chineezen te zullen beknotten. De Indonesische Regeering daarentegen heeft in de bestaande verhoudingen nog geen aanleiding gevonden gevolg te geven aan de wenschen der Indonesiërs om den invloed der Chineesche handelaren te verkleinen.

Dr. Tjipto heeft gezegd *(Bintang Timoer* van 2 Oct.) dat nadat de Studieclub (van dr. Soetomo te Soerabaja) van vorm veranderd en een Indonesische partij is geworden, zij veel van haar invloed en beteekenis heeft verloren. „De kap van den motor is geopend; men heeft den inhoud kunnen zien en daardoor het geluid en de kracht kunnen taxeeren." De *Bintang Timoer* heeft hetzelfde gezegd op den dag toen die Studieclub de naamsverandering „Persatoean Bangsa Indonesia" aannam. Deze organisatie heeft een eigenaardige plaats ingenomen. Het was een partij maar het was ook geen partij. Zij was coöperatief noch non-coöperatief. Ook geen van beide in incidenteele gevallen. Haar vroegeren invloed verkreeg zij doordat zij „op alle partijbelangen stond" en zoodoende was zij voor het geheele Indonesische volk. Toen was zij natuurlijk sterk, machtig en invloedrijk. Thans is zij een partij geworden, die een discipline moet hebben, waardoor verdeeldheid zal ontstaan onder haar volgelingen van voorheen. Een en ander is echter nog niet duidelijk gebleken. Mogelijk omdat haar oude invloed haar nieuwe wezen nog bedekt, maar de *Bintang Timoer* is er van overtuigd dat het langzamerhand duidelijker zal worden dat de Studieclub een partij is geworden waarmee het gezegde van dr. Tjipto bewaarheid zal worden.

Een correspondent uit Borneo schrijft aan *Mustika*, het blad van den Islam-voorvechter H. A. Salim, van 2 Oct., dat door den invloed van de volksbeweging het kerstenen van de Dajaks in de laatste drie jaren zeer is achteruitgegaan. Al de propaganda-praktijken van vroeger, zooals een optocht met muziek voor iederen Christen-bekeerde, leveren thans weinig resultaat op. Nu heeft men een nieuw lokmiddel gevonden, dat in dezen tijd van malaise wel aantrekkelijk is, n.l. het uitloven van een premie van *ƒ* 100,— aan een ieder die in zijn district eenigen invloed bezit en tot het Christendom overgaat. Zulk een belofte werd aan drie personen van de kampong Penda-ketapi gedaan. Een van de drie verklaarde, wel Christen te willen worden, als hij inplaats van maar één keer, elke maand *ƒ* 100 kon krijgen.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 20 van 14 Nov.: Kweekerseigendom uitbreiding van de octrooiwet die nu alleen bescherming verleent aan uitvindingen welke strekken tot verkrijging van „eenige uitkomst op het gebied van nijverheid" met dezulke, die liggen op het terrein van den land- en tuinbouw zal ook aan de Indische planters baat geven). — Oud-Djember en de Birnies. (Dr. Broersma wijdde in zijn boek Besoeki, een gewest in opkomst, een lijvig hoofdstuk aan den verscheiden nestor uit de Djembersche cultuurwereld, genaamd „Koning David"). — De bemestingswaarde van eigen plantendeelen voor den oliepalm (te vinden in The Malayan Agricult. Journal, October, door C. D. V. Georgi). — Guayule (een heester in Californië die vrij veel rubber levert. Amerika wil zich hierdoor van de overige wereld onafhankelijk maken. Daartegenover leest men over de rubberrestrictie in de Finantial News: Met betrekking tot de thans in het werk gestelde recstrictiepogingen merkt het blad op, zonder in de beteekenis van de onderhandelingen te treden, dat ongetwijfeld de voornaamste oppositie van Engelsche zijde tegen een rubberrestrictie in den loop van den afgeloopen zomer en herfst volkomen is verdwenen. Evenwel steunt de geheele Engelsche rubbercultuur het restrictiedenkbeeld slechts onder voorwaarde, dat een eventueel restrictieschema van zeer ingrijpenden aard zal zijn en dat gelijke lasten door de Engelsche zoowel als de Nederlandsche producenten zullen worden gedragen. Financial News herinnert in dit verband aan de slechte ervaring, welke Engeland met het Stevenson-schema heeft opgedaan. Deze ervaring en de oneenigheid, welke tusschen Nederlandsche producenten onderling bestaat met betrekking tot het restrictievraagstuk is — aldus Fin. News — oorzaak geweest, dat de Engelschen het thans aan de Nederlandsche producenten hebben overgelaten, den eersten stap te doen. Fin. News gaat vervolgens de uitvoercijfers in dit jaar na en komt tot het resultaat dat, terwijl Malakka en Ceylon in de eerste 10 maanden van dit jaar hun verschepingen met bijna 20.000 ton resp. 13.000 ton hebben verminderd. Ned.-Indië ongeveer 10.000 ton meer heeft verscheept. Wat ook de oorzaak hiervan geweest mag zijn, aldus Fin. News de Britsche producenten kunnen met een zekere verbittering vaststellen, dat de wereldvoorraden thans netto ongeveer 25.000 ton lager hadden kunnen zijn, indien Ned.-Indië haar productie in dezelfde mate — met c.a. 15.000 ton had ingekrompen. — Onze Landbouw-Exportgewassen. III (kina, klappers, oliepalmen).

De Indische Culturen (Teysmannia)

No. 22 van 16 Nov.: De microstructuur van hout, door J. C. Alders. — De wet van 't minimum in top (van Von Liebig die zegt, dat de groei der gewassen zich schikt naar de groeifactor, die voor het gewas in de minderheid is).

Indisch Bouwkundig Tijdschrift

No. 21 van 15 Nov.: Korte beschrijving van de uitbreidingswerken der haven Tandjong—Priok, door ir. F. C. van Haeften (uit de Waterstaats-Ingenieur, met talrijke afbeeldingen en teekeningen).

De Indische Mercuur

van 16 December No. 50: Arbeiderskolonisatie ter Oostkust van Sumatra, door P. Scheffer (bundels schrifturen vullen reeds de archieven, maar het studeeren houdt aan. Het eene vraagstuk zit aan het andere vast en er wordt in de ambtelijke bureaux steeds gewacht op dit of gewacht op dat en nu zich ook politieke invloeden op het terrein der arbeidersvoorziening voor de groote cultures doen gevoelen, kan men met veel geschrijf maar weinig daden verwachten. De plantersorganisaties in Indië kunnen, nadat in Holland samenwerking is begonnen, in overleg met Gouvernements- en Landschapsoverheid plannen omzetten in daden). — De wereldproductie van djarakpitten en djarakolie en het aandeel van Ned.-Indië (uit Korte Berichten. Djarakpitten zijn de zaden van de Ricinus communis-Palma Christi). — De Surinaamsche suikercultuur (tusschen de Cultuuronderneming „Rust en Werk" in Suriname en het Gouvernement worden onderhandelingen gevoerd omtrent aankoop der onderneming door de regeering. Deze plantage, in het Negerengelsch „Cranmangron" geheeten, was eenmaal in het midden der 18de eeuw het eigendom van gouverneur Wigbold Crommelin.

De Indische Post

No. 47 van 21 Nov. Onze Meening, door Z (Het gaat om de waarschuwing van den G.G. omlangs tot het Hoofdbestuur van N.I.O.G. gericht, waarbij hij bij voortgaande onbehoorlijkheid de mogelijkheid van ontslag in uitzicht stelde. Van de zijde der betrokken ambtenaren wordt dit recht ontkend. Ook door het „Indische Volk". De redactie is van meening, dat in geen geval echter aan de ambtelijke vereenigingen een actie mag worden toegestaan, welke zich bepaaldelijk tegen de Regeering richt.) — Welke hulp, door Z.)aan het steeds groeiend aantal Europeesche werkloozen. Als hulp wordt genoemd steunverleening en overtocht. Z. beveelt aan kostelooze terugzending naar Nederland van hen die zich daartoe aanmelden en een flinke geldloterij te organiseeren). — Totentanz in Dajakland. Slot.

De Indische Verlofganger

No. 19 van 11 December: Een weesjongen tot Edelen Heer, door S. Kalff (J. M. Baljee (1752—1823) bracht het als weesjongen in 't nieuwe Stadsweeshuis opgevoed, tot extra-ordinair raad van Indië. Hij heeft het weeshuis tot erfgenaam gemaakt en met die f 190.000 ineens met één slag uit zijn financieele nooden en de gevolgen van den zwaren Franschen tijd gered. 't Mocht wel, dat men op het binnenplein van het weeshuis voor dezen „oom uit de Oost" in 1855 een gedenkzuil oprichtte, waarvoor men zijn borstbeeld niet machtig kon worden, maar die hem in een van de medaillons toch vermeldde als „weldoener van dit gesticht.")

De Ingenieur

van 11 Dec. No. 50: Het zesde Nederlandsch-Indisch Natuurwetenschappelijk Congres, gehouden te Bandoeng van 22—26 September 1931 (met foto van het Hoofdbestuur van dit Congres).

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan"

No. 21 van 15 Nov.: Overzicht van den economischen toestand van Sumatra's Oostkust gedurende de eerste negen maanden van 1931.

De Mijningenieur

No. 11 van November: Fossielen uit Chineesche Apotheken in West-Java, door dr. Ralph von Koenigswald. Met 5 foto's (het gebruik van mineralen en fossielen als geneesmiddel is in China zeer oud en lang bekend. De soorten die de Chineezen naar Java zenden bestaan uit drie groepen: palaeozoïsche Brachiopoden, tertiaire en diluviale krabben en tertiaire zoogdierbeenderen en -tanden.) — Over het ontstaan van karakteristieke kalkconcreties in de Telisalagen aan den Oostrand van het Goemaigebergte, door ir. K. F. G. Keil. — Sinanthropus Pithecanthropus en de ouderdom van de Trinillagen, door dr. Ralph von Koeningswald. — Kurzungen im wissenschaftlichen Schreiben, door dr. W. Scheffen. — De fylogenetische beteekenis der bestanddeelen van het foraminiferenskelet, door dr. W. Scheffen.

Onze Aarde

December: De mangrovenwouden langs de zeekust der nieuwe wereld, door prof. dr. J. C. Th. Uphoff (met foto's van mangrovengroei in Florida, Cuba en Jamaica). — Door Soemba, Flores en Timor, door dr. J. Bylmer. III.

De Stuw

Van 16 Nov. No. 22: Tegen de „Hoogere Inlandsche verbanden-organisatie", door Logemann. (De ontwerp-ordonnantie, die onder bovenstaanden titel den Volksraad is voorgelegd, beoogt in allerlei vorm de Inlandsche gemeente in de buitengewesten te maken tot het fundament van een bovenbouw — een staatkundigen bovenbouw naar huidig Nederlandsch-Indisch spraakgebruik. De schrijver hoopt, dat ze zonder schroom en zonder pardon verworpen zal worden. — Wie moet de offers brengen? door N. (van de bezuiniging). — De rekening in Nederland, (de geschiedenis van het commissariaat voor Indische Zaken — lees het departement van koloniën — dat in 1927 in het leven werd geroepen en niet anders dan gedeeltelijk de kosten van het departement van koloniën op Indië afwentelt, inplaats dat de Gecommitteerde een „agent" van Indië is). — Kroniek (de regeering laat na in verschillende belangrijke aangelegenheden den Volksraad te raadplegen).

Tropisch Nederland

No. 17 van 14 December: De Ontwikkeling van het Verkeerswezen in N.-I., door S. A. Reitsma. V. (Verkeer langs den weg). — Eene tentoonstelling van vreemden volksaard in het Koloniaal Instituut, door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis. — Iets over Bataks, door S. Kalff. III. slot.

De West-Indische Gids

December: Wat zijn „Frejelindes" en Frechlingas"? door P. A. Euwens. (Twee woorden welke in Spaansche documenten te vinden zijn, o.a. in het in 1928 door het Historisch Genootschap in het licht gegeven gedenkboek over Piet Hein en de Zilvervloot. In de vergadering van de Kon. Academie van Wetenschappen verklaarde dr. R. v. d. Meulen deze als Bruggelingen, prof. Van Dam daarentegen door Hollanders. De schrijver nu verklaart in een gedegen studie uit allerlei archiefstukken, dat de woorden Vlissingen beteekenen, een verbastering door de Spanjaarden.) — Nederland en Suriname, door W. R. Menkman. (sedert 1806 heeft Nederland ruim 130 millioen gulden aan Suriname ten koste gelegd en per resto is Suriname tot nu toe schuldig gebleven 14 millioen. Inplaats van het land als een zinkput te beschouwen, is het beter de belangstelling te richten op de ontwikkeling — onder de Nederlandsche leiding en met Ned. geldelijken steun — der volkshuishouding. Wij lezen dat onderwijs — met eeredienst en armenzorg — van f 1.25 in 1862 tot bijna f 9.— per hoofd der bevolking in 1929 is gestegen. Van de bevolking behoort 11 pct. tot de Boschnegers).

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

De Herrnhutter (Suriname) No. 47 van 22 Nov.: 17de Jaarfeestviering der Stadszending-Paramaribo. (Een onderdeel van den zendingsarbeid der Evang. Broedergemeente, die in het belang der bevolking arbeidt door een arbeidsbeurs, door armenzorg, sociale cursussen, jeugdwerk, arbeid bij de gevangenen, weesmeisjes. Zij bezit een openbare leeskamer een christelijke boekerij, een Bijbeldepot en werkt, in het kort, aan de geestelijke en zedelijke opheffing en ontwikkeling van het Surinaamsche volk. Gaarne wordt zij voor steun aanbevolen. Het adres is Burenstraat 17, Paramaribo).

De Katholieke missiën en het Christelijk Huisgezin. Afl. 2 December: De groei van een Missiestatie, door P. J. Smit (n.l. Mangoelewa op Flores). — Nederlandsch Oost-Indië (een overzicht van de ontwikkeling der Missie en het Onderwijs.)

Koloniaal Missie Tijdschrift. Afl. 12 van 15 December: Mgr. Innocentius Verriet. O.P. Apostolisch Vicaris van Curaçao. — Brieven van Caspar de Hesselle, Missionaris in N.O.-Indië 1851—'54. — De Missie in Banka en Billiton. — Militaria uit Nederlandsch-Borneo. (Ripai, de moord op controleur Jansen, de opstand in 1914), door F. Eugenius.

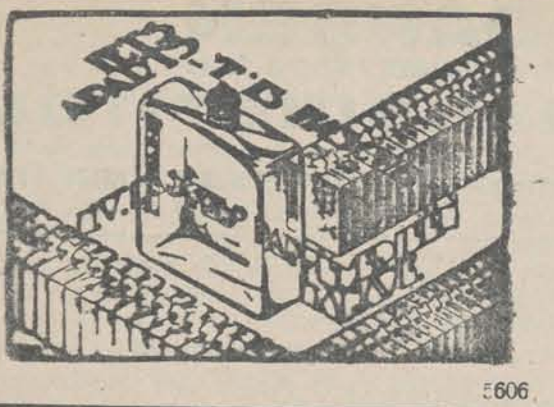
Wolanda—Hindia. No. 3 van December: De Wajang. III, door dr. H. Kraemer. — De heer der Medicijnen. III, door ds. D. K. Wielenga. — Een reis door Zuid-Oost-Borneo, door dr. K. J. Brouwer.

Het Zendingsblad van de Geref. Kerken in Nederland. December: Bureau voor hulp bij huisvesting van Indische jongelieden in Nederland (adviseur is J. de Wit en het bureau: Park Vronestein 20, Voorburg). — Christelijk Holl. Inl. Kweekschool te Solo, door Th. Ruys Jr.

BOEKENSCHOUW.

Jaarverslag van den Militair Geneeskundigen Dienst in Suriname over 1930.

Ontwikkeling onzer kennis der Gele Koorts, door H. van Dalen. Proefschrift.

Het Preangerstelsel (1667—1871) *en zijn nawerking*, door J. W. Klein. Proefschrift.

De vruchtencultuur in Suriname, door C. L. Tomson. (Overdruk uit Het Vaderland van 19 November en 3 Dec.)

Samenhang van Internationaal en Koloniaal recht. Rede door F. M. baron Van Asbeck op 28 Oct. 1931 bij de 7de herdenking van de stichting der Rechtshoogeschool Batavia. G. Kolff en Co., Batavia.

Battikrapport, Deel III, Oost-Java, door P. de Kat Angelino. Publ. no. 8 v.h. Kantoor van Arbeid. Landsdrukkerij. Batavia. 1931.

Indisch Verslag 1931. II. Statistiek jaaroverzicht van N.-I. over het jaar 1930. In het Nederl. en Engelsch. Samengesteld door het Centraalkantoor voor de statistiek v.h. Dep. van L. N. en H. Landsdrukkerij. Batavia f 6.—.

Mededeelingen van de Kirtya Liefrinck—Van der Tuuk. Afl. 3. (Verslag der werkzaamheden; Het huidige lontarbezit der Kirtya; Secten op Bali, door dr. R. Goris; Nog eens de kleizegels van Pedjeng, door dr. W. F. Stutterheim; Rotskluizenarijen op Bali, door dr. W. F. Stutterheim; Jaarrapport over 1930).

Suriname

Een Aneta-bericht, ontleend aan de N. R. Ct. van 17 Dec. Av. bl. A. meldt:

Paramaribo. De eerste drie belhamels van de relletjes welke in October hier hebben plaatsgehad, hebben terecht gestaan. Tegen den messteker werd een gevangenisstraf geëischt van vijf jaar, terwijl tegen de beide anderen respectievelijk 3½ en 2 jaar gevangenisstraf werd geëischt. Gebleken is, dat geen der beklaagden bij het uitbreken der relletjes werkloos was.

⁂

„*De West*" van 6 Nov. schrijft:

„De proclamatie, die verleden week werd afgekondigd, waarbij samenscholingen, enz. verboden worden, is weder ingetrokken.

Van de ongeveer zestig personen, die in verband met de relletjes in arrest werden genomen, zijn een twintigtal weder op vrije voeten gesteld. Het onderzoek wordt met volle kracht voortgezet en het staat wel nu reeds vast, dat dit muisje voor velen een leelijk staartje zal hebben."

⁂

Naar hetzelfde blad verneemt, zal met ingang 1932 de geneeskundige dienst weder vereenigd worden in één hand. Dr. Lampe, thans chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst zal dan tevens belast worden met de leiding van den militairen geneeskundigen dienst. De huidige chef van laatstgenoemden dienst, dr. Goedhart, wordt eervol ontheven uit die functie.

Dr. Lampe zal voorloopig belast worden met de functie van chef van het Militair Hospitaal, doch het voornemen bestaat om voor die functie een titularis te doen uitkomen.

⁂

De gouverneur heeft bij de Koloniale Staten een ontwerp ingediend tot nadere wijziging van de balataverordening. Het doel is om de invoering van het éénmansbedrijf voor balata mogelijk te maken. De voorwaarden waaronder dergelijke vergunningen tot exploitatie van balata zullen worden verleend, zullen bij besluit van den gouverneur worden vastgesteld.

Op 1 Januari 1932 zullen alle concessiën, welke tegen verlaagd concessierecht waren uitgegeven, vrijkomen. Behouden blijft evenwel de mogelijkheid voor het grootbedrijf om blokken, waarvoor tegen het normaal concessierecht geen belangstelling meer bestaat, tegen verlaagd recht in concessie te bekomen, krachtens art. 16 der Balata-verordening. Hiervan zijn echter uitgesloten de blokken, welke voor het éénmansbedrijf worden gereserveerd.

Concessiën tegen verlaagd recht zullen voortaan voor een tijdsduur van vijf jaren worden uitgegeven. De praktijk heeft bewezen, dat drie jaren te kort is.

Voor deze concessiën zal hetzelfde gelden als voor alle andere concessiën, namelijk, dat het concessierecht in 1932 wordt teruggebracht tot een derde.

⁂

De volgende berichten zijn ontleend aan „*De West*" van 13 November:

„Millionnairs uitgezet, wegens gebrek aan middelen. Twee Engelsche dames, die hier sedert begin October vertoefden, zijn hedenmiddag uitgezet als zijnde zonder middelen van bestaan. Toch waren de dames millionnairs, want zij haden bij zich eenige millioenen marken aan Duitsch bankpapier. Het pakket bleek echter van onwaarde te zijn, zoodat de dames er niets aan hadden. Zij verklaarden bij den neus genomen te zijn."

Late slachtoffers van de Duitsche inflatie!

⁂

„*Volksgaarkeuken.* De plannen van den Surinaamschen Volksbond om een volksgaarkeuken te stichten, hebben hun beslag gekregen....

Dit is een praktische maatregel in het belang der noodlijdende bevolking, die, wij zijn er zeker van, van vele zijden van harte gesteund zal worden."

(In een ander blad lazen wij dat porties verkrijgbaar zijn van 11 cent af.)

⁂

„*Rust en Werk*". Naar wij vernemen, worden onderhandelingen gevoerd over den aankoop der suikerplantage „Rust en Werk" door het Gouvernement.

Het doel is de eventueele inrichting van een vestigingsplaats".

⁂

„*Aanslag op een beambte.* In voorarrest is genomen een jongeman, René Winter genaamd, die bekend heeft, dat hij bij de jongste relletjes den beambte van Ritter verwondde".

⁂

„*Machinaal landbouwbedrijf.* De heeren van Dijk en Boonacker vertrekken morgen per s. s. Oranje Nassau. Zij zullen twee dagen in Demerara vertoeven, negen dagen op Trinidad, denken begin December in New-York te zijn en — na in de Vereenigde Staten nog wat te hebben rondgeweest — in Januari terug te zijn in Nederland.

Daar zullen zij hun rapport indienen omtrent de mogelijkheid van een machinaal groot landbouwbedrijf in Suriname. In Nickerie moet gunstig terrein voor dit doel van voldoende uitgestrektheid aangetroffen zijn. Het voornemen schijnt te zijn om Margarethenburg voor de proef te bestemmen.

Wij vroegen den heer Boonacker — oud-commissaris van het district wat zijn indruk was van den toestand in Nickerie.

Natuurlijk kon het antwoord niet gunstig luiden. Op de houtonderneming Tropica zijn voorloopig de werkzaamheden stop gezet. Ook de suikeronderneming Waterloo zweeft nog steeds het zwaard van Damocles boven het hoofd. Maar toch schijnt er eenige hoop, dat Waterloo het komende jaar zal doorwerken, zij het op halve kracht. Een padiprijs van 2½ cent per k.g. is alsmede niet gunstig te noemen. Maar vergeleken bij de stad is het in Nickerie beter. Men heeft er overvloed van rijst, het voornaamste voedsel, en ook van wild en visch. De lage padiprijs dwingt den landbouwer om zijn bedrijf zoo oeconomisch mogelijk in te richten en dit verhoogt zijn kracht om deel te nemen aan de concurrentie op de open markt. Er is dus schaduw, veel schaduw, maar naar nevens toch ook licht te onderkennen, verklaarde de oud-commissaris."

⁂

„*De West*" van 17 Nov. schrijft:

„Zondagavond 15 November veroorzaakte het eenige consternatie in Paramaribo, dat op telegrafisch verzoek een extra-boot met militairen naar Nickerie vertrok.

Gelukkig zou reeds daags daarna de gouvernementssecretaris de volgende geruststellende mededeeling aan de pers verstrekken:

In verband met een voorgenomen betooging van werkloozen, welke op 16 November te Nickerie zou worden gehouden, is — ten einde op alle eventualiteiten voorbereid te zijn — op Zondag 155 November een detachement van 20 militairen naar Nickerie vertrokken.

Blijkens een van den Districtscommissaris heden ontvangen bericht hebben zich te zijnen bureele 80 à 90 werkloozen aangemeld; aan de woordvoerders is voor zoover mogelijk werk toegezegd; alles is rustig verloopen; Britsch-Indiërs noch Javanen hebben zich aangemeld.

De militairen zouden nog eenigen tijd te Nickerie vertoeven voor meerdaagsche oefeningen."

⁂

Hetzelfde blad verneemt: eenige personen zijn aangehouden, die medeplichtig zijn geweest in de jongste relletjes aan poging tot brandstichting en aan het vernielen van bruggen.

⁂

Naar De West van 20 Nov. verneemt, wordt tusschen bestuur en opperbestuur overleg gepleegd omtrent de uitzending van een deskundige in verband met de plannen tot hervatting van de bacovencultuur voor export. Van planterszijde zag men liefst daarvoor aangewezen den heer Loag, die als lid van het Syndicaat-Krausen eenige jaren geleden Suriname bezocht en nadien een belangrijk aandeel had in het tot stand komen van de bacovencultuur voor export in Duitsch West-Afrika.

Op eenige plantages is men reeds begonnen met de teelt van plantsoenen voor de toekomstige bacovenaanplantingen. Aangewezen zijn daarvoor de variëteit Dwergbacove en Congo, misschien ook de Boemelan. Het zou goed zijn indien dit voorbeeld door andere plantages werd gevolgd, ten einde zoo spoedig mogelijk het vereischt plantmateriaal bijeen te hebben.

⁂

Bij het afdeelingsonderzoek der Tweede Kamer inzake het wetsontwerp betreffende steun aan koffieondernemingen, proefnemingen tot mechanisatie van den landbouw in Suriname verklaarden verscheidene leden met instemming te hebben kennis genomen van de tegemoetkoming, welke de Regeering wil verleenen aan de koffie-ondernemingen in Suriname, die van de in het begin van 1931 ten behoeve dier ondernemingen getroffen steunregeling gebruik maken.

Voorts werd de vraag gesteld, waarvoor het bedrag van *f* 70.000 bestemd is, dat na de op artikel 15 toe te passen vermindering nog overblijft ter bestrijding van de kosten verbonden aan de uitzending van een expeditie om in overleg met vertegenwoordigers van de Braziliaansche Republiek de Zuidgrens van Suriname af te bakenen. Men kon zich slecht voorstellen dat voor dit doel over 1931 zulk een belangrijk bedrag, werkelijk noodig zou zijn, wijl gelijk in de Memorie van Toelichting wordt medegedeeld, deze expeditie tot de tweede helft van 1932 is uitgesteld.

⁂

De zeer nuttige „*West-Indische Kalender*", op initiatief van de West-Indische Kamer, uitgegeven door de Amsterdamsche boek- en steendrukkerij v/h. Ellerman, Harms & Co. N.V., is weer verschenen.

⁂

Ook de kalender Groot Nederland is er weer.

⁂

De korte Kerstgroet, dien de koningin op 25 dezer des namiddags om 4 uur voor de radio zal uitspreken, zal tegelijkertijd worden uitgezonden naar Oost- en West-Indië via de zenders van het staatsbedrijf der P. T. T. te Kootwijk.

Nagekomen Berichten.

Curaçao

Marinekosten.

Uit een nota tot wijziging der defensiebegrooting voor 1930 blijkt, dat de kosten voor de scheepsmacht in de West-Indische wateren over 1929 hebben beloopen f 1.060.000.--, over 1930 f 1.546.800.-- en voor 1931 zijn geraamd op f 1.180.000.—.

Na hetgeen vroeger wel gezegd en in 1929 herhaald is, doen deze woorden weldadig aan.:

„Stationneering van een oorlogsschip in West-Indië zal noodzakelijk zijn, zoolang de internationale toestanden rondom dat gebiedsdeel even onzeker blijven als zij nu zijn. Afdoende bescherming en bewaking van een eilandengebied toch is zonder zulk een schip niet verzekerd."

Ze zijn er weer!

De goedkoope gepatenteerde kerst- en nieuwjaarshartelijkheden per telegraaf zijn er weer. Uit

17 voorbeelden kan men kiezen. Een in zulke zaken blijkbaar nog wat groen jongeling vroeg ons, of het laatste in de reeks er nu een was, dat men veronderseld wordt, aan zijn verloofde te willen zenden. Wij drukken het hier af:

„Op deze feestdagen wenschen wij onze waardeering uit te spreken over de hartelijke betrekkingen, welke tusschen ons bestaan, en zenden u onze beste wenschen met Kerstmis en Nieuwjaar".

Gelukkig, dat men, al is het wat duurder, ook zelf kan bepalen, wat men geseind wil hebben.

De middelen.

Verschenen is de staat der middelen over het derde kwartaal 1931. Eerlijk gezegd, de opbrengst valt ons niet tegen: f 1.849.631.— tegen f 2.039.881.— in hetzelfde kwartaal 1930.

Lager brachten op:

invoerrecht	f 158.270	
zegelbelasting	5.710	
overdrachtsbelasting	6.616	
grondbelasting	45.908	
gebruiksbelasting	20.451	
successiebelasting	30.972	
douanediensten	14.290	
huur van opslagplaatsen	5.382	
uitvoerrecht	7.391	
landsradio	24.937	
landstelefoon	6.958	
loodsgelden	38.861	
„alle andere ontvangsten"	9.720	
Meer brachten op:		
gedistilleerdaccijns	6.611	
inkomstenbelasting	32.092	(dank zij Aruba)
Emmabrug	19.048	
posterij	8.310	
Curaçaosche bank.	136.652	

De eerste negen maanden brachten bij elkaar op f 5.472.772, d.i. f 490.935 minder dan Januari tot September 1930, maar nog f 361.002 boven het ¾ der raming.

De looden Verrader.

Vorige week hebben we reeds medegedeeld, dat dit bekende scheggebeeld, wat in de laatste jaren een historisch stuk geworden is, weer terecht is.

Het beeld stond eertijds op het erf de Gorter in de Klipstraat en stond daar op een bordes zoo opgesteld, dat men bij de doorvaart in de Annabaai het idee kreeg, alsof een persoon met de ellebogen op het bordes geleund het binnenvarende schip aandachtig gadesloeg.

Het was als zoodanig bij de Curaçaoenaars meer bekend als men wel vermoed had. Een jaar of 15 geleden werd dit erf aangekocht door de firma S. E. L. Maduro en Sons en was de looden verrader daar aanwezig.

In eens was het beeld echter verdwenen.

Was het beeld weer in Holland?

De heeren Jossy en Benny Maduro hebben zich den laatsten tijd bijzonder voor het beeld geïnteresseerd.

De officieren van den Banckert beweerden, dat het beeld niet in Holland was. Was het dan op Curaçao? Beide heeren zijn op zoek gegaan en ten slotte werd het beeld gevonden bij iemand op Parassasa, een buurtschap in de omgeving van Piscaderabaai.

De bezitter beweerde het beeld gevonden te hebben in de St. Annabaai. Wat er van zij, de heeren Maduro hebben het beeld weer in hun bezit, maar het is erg gehavend. Ze hebben het echter aan den heer Piziolo gegeven om het geheel te herstellen, waarna het weer op zijn oude plaats zal worden neergezet.

Men vermoedt, dat genoemd scheggebeeld afkomstig is van het fregat van oorlog *van Alphen*, welk schip onder Commando van Baron van der Feltz, indertijd hier in Curaçao lag en op 15 Sept. 1778 des morgens 8 uur aan de kleine klip, hoek Waaigat, in de lucht gevlogen is.

Hoe het beeld echter komt aan de naam „looden verrader" is nog onopgelost."

(A.d.C.)

De verbinding met de Bovenwinden.

Met 1 December treedt in werking de nieuwe overeenkomst tusschen de K.N.S.M. en het Gouvernement voor een geregelde verbinding met onze Bovenwinden van twee keer per maand.

Regelmatig zal nu op de 1e en 15e van iedere maand een boot van Curaçao naar Boven vertrekken en op de 9e en 23e terugkeeren.

Zoowel uur van vertrek en aankomst is 8 uur 's avonds.

Voorloopig is voor deze vaart bestemd het S.S. Atlas, wat plaats heeft voor 15 passagiers eerste klas en een groot aantal dekpassagiers.

De passageprijzen bedragen voor 1e klas f 65.— voor dekpassage f 30.—.

De boot maakt te reis naar Boven in drie dagen op één dag worden onze drie Bovenwindsche eilanden aangedaan; 's morgens om 6 uur is men op St. Martin om 12 uur op Saba en om 4 uur op Statius.

Ook de eilanden St. Thomas en St. Kitts zijn in de route opgenomen.

(A.d.C.)

Uit den Verren Vreemde

Het algemeen Mohammedaansch congres.

Het deze maand te Jeruzalem bijeengekomen congres heeft niet gebracht wat de ontwerpers er zich van hadden voorgesteld.

Toen de eerste berichten werden vernomen, over de bedoeling van dit congres, hoorde men vooral spreken van een poging om het kalifaat te herstellen. Deze gedachte hebben de leiders echter moeten loslaten voordat de uitnoodigingen voor het op 7 December te openen congres verzonden werden.

In het feit, dat niet alle Mohammedaansche regeerende vorsten en heerschers gevraagd worden, doch alleen die van de landen waar voorheen het gezag van den kalief, als geestelijk hoofd, werd erkend, zoodat b.v. de Sjah van Perzië uitgesloten was, bleef men toch een aanwijzing zien dat de kalifaat-kwestie niet buitengesloten was, al werd zij op den oproepingsbrief niet vermeld.

Er is, zooals men weet, geen kalif meer sedert Moestafa Kemal pasja sultan Abdoel Mezjid uit Stamboel deed verdwijnen. Deze leeft nog in ballingschap; van zijn zijde schijnen geen aanspraken op een herstel vernomen te worden. In de Islamitische landen is het wereldlijk en het geestelijk oppergezag in dezelfde hand. De staatshoofden voelen zich zoo als 't ware kalief in het eigen land, zij verlangen niet iets van dit gezag prijs te geven. Theoretisch beschouwd erkent men wel iets moois te zien in een Mohammedaansche eenheid, in een symbool van samenhoorigheid, in een regelaar van den godsdienst. Nu schijnt Engeland er op bedacht te zijn geweest dat begrip weer tot algemeene erkenning te doen komen. Natuurlijk moest er dan een Britsch-gezind vorst voor de hooge waardigheid uitverkoren worden. Londen had hiervoor het oog gevestigd op Koning Foead van Egypte. Deze bedoeling zou in den opzet van het Jeruzalem-Congres zoo duidelijk onderkend zijn, dat spoedig van vele zijden verzet ertegen is gekomen. Turkije moet van een herstel niets hebben; niet in Stamboel; noch minder in een ander land. Ibn Saoed, de krachtige vorst van de Hedchas, bewaker van de heilige steden Mekka en Medina, zou misschien zelf wel een bod naar de waardigheid willen doen, hij is echter verstandig genoeg om dit niet te beproeven, maar hij wil er geen ander in zien, allerminst de beschermeling van een Christen-mogendheid. Perzië liet ook weten, dat het tegen het herstel even vijandig zou staan, als het voorheen (de Sjüten hebben den kalief nooit als geestelijk hoofd erkend) tegenover den heerscher te Stamboel gestaan heeft. Ook Europeesche mogendheden met koloniën in Islamitische landen lieten hun raad tot Londen doordringen, zoo Frankrijk en Italië. In Egypte staat de tegen Faoed gekante Wafd-partij ook vijandig tegenover zijn kalief-candidatuur. Er is zelfs sprake geweest van een intrige om den afgezetten khedive Abbas Hilmy weer naar voren te brengen.

Heeft dit alles Londen en Kaïro doen inzien, dat op de ingezette poging niet verder moest worden doorgegaan, de personen, die in Jeruzalem het congresplan hadden uitgewerkt, wilden dit toch doorzetten, al lieten zij de kaliefkwestie rusten. Er waren nog wel andere punten, zooals de houding tegenover het Zionisme, met de voorvallen bij den klaagmuur als pikante saus, de stichting van een universiteit in Jeruzalem, die uitgangspunt moet worden voor vernieuwde propaganda. Met dergelijke agendapunten kwamen de leiders geheel anders tegenover Engeland te staan. Maar zij vermochten niet de staatshoofden van de Mohammedaansche landen er voor te winnen. Turkije, Afghanistan, Hedchas lieten hun onderdanen vrij, doch zonden geen vertegenwoordigers, Egypte en Irak slechts officieuze vertegenwoordigers. Dit belette echter vele Mohammedanen uit verschillende landen niet om met geestdrift over het congres te spreken. Zóó vele gemeenschappen zonden vertegenwoordigers, ook uit verre landen, dat de leiders zich nog met kans op eenig succes mochten vleien. Toch is niet veel bereikt.

Als leidende figuren zijn op den voorgrond getreden de groot-moefti van Palestina, hadji Amin El-Hussini, door wien de uitnoodigingen verzonden zijn, en Sjawkat Ali, broeder van den bekwamen Britsch-Indischen leider Mohammed Ali, die ter vorige Rondetafel-conferentie te Londen overleed, en die door den minder bekwamen Sjawkat Ali vervangen is. Deze Indiër heeft te Jeruzalem met en naast den groot-moefti de rol van een fanatieken Mohammedaan vervuld. Het congres is niet onverrichter zake uiteen gegaan, besluiten zijn wel genomen, maar deze zijn, door de omstandigheden waaronder de bijeenkomst tot stand is gekomen en door het gemis van haar uitgaand gezag, van weinig reëele waarde. Zelfs werd tevens een contra-congres gehouden, dat met eigen conclusies tegen het andere is ingegaan.

Nog had het zich noemend *Algemeen*-Mohammedaansch congres zijn rapport niet verzonden, of Ibn Saoed liet al bekend maken, dat bij het eerst volgend pelgrimseizoen in Mekka een groote Pan-Islamitische conferentie zal worden gehouden.

De wijze, waarop Ibn Saoed, dit voornemen ter algemeene kennis brengt, voltooit het echter dat Engeland lijdt door zijn poging om in de Mohammedaansche wereld weer een leidende rol te gaan spelen. De koning van de Hedchas verzekert tot zijn besluit gekomen te zijn door duidelijk uitgesproken verlangens uit vrijwel alle landen. (hij noemt ook Nederlandsch-Indië) tot hem gekomen, waartoe ook de oppositie uit Palestina en Egypte tegen de Jeruzalem-richting behoort. Bij die tot hem gerichte betoogen is de noodzakelijkheid bepleit van een gemeenschappelijke, van elken Engelschen invloed onafhankelijke, bespreking der politieke en cultureele aangelegenheden, die den Islam in beroering brengen. Hij zegt alle deelnemers het vrije woord toe. Maar tevens lezen wij, dat hij de Europeesche koloniale mogendheden onbevoegd verklaart tot elke directe en indirecte inmenging met de binnenlandsche Mohammedaansche aangelegenheden.

Zoo zal, naar 't zich laat aanzien, de voornaamste beteekenis van het afgeloopen Jeruzalem-congres wel worden de Mekka-conferentie uitgelokt te hebben.

Van onze Adverteerders.

Lezers van het Koloniaal Weekblad! Mocht U een huurauto noodig hebben, een chique wagen met chauffeur in keurig uniform, dan bevelen wij U de Residentie-Garage, Stationsweg 51 aan. (Tel. 113.000). Een dezer dagen opende deze garade, die uitsluitend nieuwe Buicks en Plymouths verhuurt, zoowel per rit als per dag, week of maand. Wij durven deze garage een aanwinst noemen voor Den Haag, al is onze residentie reeds vele garages rijk. Een groot aantal bloemstukken getuigde bij de opening van de goede wenschen voor het welslagen dezer onderneming.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling 's Gravenhage.

Contributie-betaling.

Leden en begunstigers worden beleefd verzocht de contributie over 1932 per postgiro onder **No. 135120** te willen voldoen aan den secretaris-penningmeester van de afdeeling 's Gravenhage van de Ver. „Oost en West", Jacob Hopstraat 12 alhier. Ook bestaat gelegenheid de contributie aldaar contant te storten.

Nà 15 Januari a.s. zal per post over de contributie worden beschikt, verhoogd met **15** cent voor inningskosten.

De Secretaris-Penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

Mataramfilm.

Donderdagavond 17 Dec. werd door onze afdeeling de Mataramfilm vertoond. Het scheen een gelukkige gedachte geweest te zijn bekend te maken, dat de netto opbrengst zou worden afgedragen aan het Nationaal Crisis Comité. De groote bovenzaal der Harmonie stroomde vol, om 8 uur was alles uitverkocht, geen stoel meer onbezet. De film te beschrijven zou mij te ver voeren, alleen wil ik nog mededeelen, dat de vertooning werd opgeluisterd door krontjong- en gamelang muziek welke geheel belangeloos werd aangeboden door N.V. „Gema" alhier. Een woord van hartelijken dank aan de directie is hier zeker op zijn plaats. En nu de resultaten? Men moet weten, dat leden vrije toegang hadden met één huisgenoote, de gewone entreeprijzen waren gesteld op volwassenen f 0.50, schooljeugd (in den ruimsten zin genomen) f 0.25. Dus alles was zoo laag mogelijk gesteld. Toch kon ik gisteren een bedrag van f 105.71 aan bovengenoemd comité afdragen. Een schitterend resultaat dus. Groningen staat wat dat betreft in de eerste rij.

De secretaris,
J. FRANKE.

Afdeeling Apeldoorn.

Onze laatste bijeenkomst in 1931.

Verleden Donderdagavond hadden wij de laatste bijeenkomst.... en 't zij hier direct gezegd: 't Was: „Lest

best"! Er was stemming, er was contact. De prettige sfeer was voor 90 % te danken aan de wijze, waarop de heer B. Prinsen Geerligs, chef der publiciteitsafdeeling der K. L. M., zich van zijn taak kwijtte.

Maar laat ik u regelmatig vertellen van die opwekkende vergadering.

De voorzitter begon met een hartelijk welkom aan bezoekers en sprekers om daarna over te gaan tot een herinnering aan 10 jaar terug, toen de secretaris-penningmeester zijn ambt aanvaardde. In een hartelijke toespraak schetste hij in het kort wat deze functionaris voor de afdeeling verricht had en sprak de hoop uit, dat we over 15 jaar een nieuw jubileum van hem zouden mogen vieren. Namens de bestuursleden bood hij den jubilaris een boekwerk aan. De jubilaris zelf (zie hieronder) dankte daarna den voorzitter voor zijn vriendelijke toespraak en memoreerde den vooruitgang sedert 1922, toen er 43 leden en 8 begunstigers waren en nu.... Ja op dit oogenblik durfde hij geen getallen te noemen. De omstandigheden maakten dat cijfer zeer labiel. Maar — hij had heelemaal niet op zoo'n attentie gerekend, omdat hij practisch deze functie begin Januari op zich had genomen. Echter zouden de leden en begunstigers hem een prachtcadeau kunnen verschaffen als zij op de eerstvolgende jaarvergadering een lijst met b.v. 50 nieuwe leden konden aanbieden....

Daarna kreeg de spreker van hedenavond het woord. Deze begon met een krachtig: „Oost en West!" dat zegt alles! Van dit punt uitgaande ontwikkelde spr. zijn gedachten — schetste de verbinding met Indië in een paar forsche trekken — om daarna te komen tot de K. L. M. van nu. Verder besprak hij aan de hand van een zeer mooie serie lichtbeelden typen van de luchtvloot — en de tocht naar Indië — herdacht bescheiden de omgekomen vrienden, vertelde grappige en ernstige merkwaardigheden.... in een woord: het was buitengewoon mooi — om zijn ongekunsteldheid — omdat wij voelden: Hier spreekt de K. L. M.-geest, dezelfde geest, die wij vinden in de ondernemendsten onder ons volk!

Na de pauze volgden twee kleine, maar mooie en toepasselijke films: „De Vlootschouw" met het bezoek van de koninklijke familie en: „Elke 7 dagen" ,een postfilm. Aan het begin en eind hiervan werden ons Volkslied en het Wilhelmus door het publiek staande gezongen.

Ten slotte sprak de voorzitter nog een krachtig en kernachtig slotwoord. Hij herinnerde nog eens aan de zeilvaart, de eerste stoombootreis, de vliegtocht nu.... en straks. Dankte den heer Prinsen Geerligs hartelijk voor zijn pittige, opwekkende en leerzame voordracht en sprak ten slotte de beste wenschen uit niet alleen voor ieder persoonlijk, doch ook voor land en volk, voor de heele wereld, die nu zoo hopeloos verdeeld is.

Summa summarum een avond juist passend in 't kader van „Oost en West", volkomen aansluitend bij onze spreuk:

„Oost en West en Nederland
Krachtig door het Rijksverband."

DE SECRETARIS.

Naschrift. Gaarne betuigt de secretaris nogmaals zijn warmen dank aan Hoofd- en Afdeelingsbestuur en leden voor de attentie bij zijn tienjarig ambtsjubileum en de mooie herinnering daaraan.

Straks zal hij zijn jaarverslag opmaken en.... begrooting voor 1932.... die wel eenige zorg baart. Intusschen — Prinsen Geerligs — ook u dank! Uw voordracht heeft hem over 't doode punt heen gebracht: de tanden op elkaar....

En leden.... werft leden! Dat is dringend noodzakelijk!

J. C. BAARS.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Informatie-Bureau.

Het Informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Van het Informatie-bureau.

Verkrijgbaar ad *f* 0.25 „Curaçao", naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der afdeeling aldaar, welker secretaris, de heer H. J. C. Bodenburg Hellmund gaarne bereid is verdere informatiën omtrent Curaçao aan belanghebbenden te verstrekken.

VAN DE REDACTIE.

Operette sprookjes in de Kerstvacantie.

Door het bekende „Ensemble Jacques Sluyters" zal gedurende de a.s. kerstvacantie in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Den Haag van Zondagmiddag 27 December tot en met Zondag 3 Januari a.s. 2.15 uur een serie van acht kinder- en familievoorstellingen gegeven worden. Opgevoerd wordt op Zondagmiddag 27, Maandagmiddag 28, Dinsdagmiddag 29 en Woensdagmiddag 30 December het schitterend gemonteerde operette sprookje „Alladin en de Wonderlamp", op Donderdagmiddag 31 December „Roodkapje en de Wolf" en op Vrijdagmiddag 1, Zaterdagmiddag 2 en Zondagmiddag 3 Januari „Asschepoester en het glazen muiltje. Het gezelschap bestaat uit pl.m. 50 personen. De regie is in handen van Jacques Sluyters Jr., de muzikale leiding in die van Jos van Leeuwen. De titelrollen zullen vervuld worden als volgt: Aladin door Willy Rynvis, Roodkapje door Sonja Timrott en Asschepoester door Tilly van Vliet.

Verder optreden van: Marie Braakensiek, Dora Boon, C. Mertens de Jaeger, Stien Versluys, Jeanne Laforce, Joh. Meermans, Jacques Sluyters Jr., Frans Meermans, Theo van Vliet, P. v. d. Eyk, Ad. Verzyl, B. v. d. Linden, enz. enz. In Asschepoester is als gast de tenor Los Catalanos, Ballet, Koor en orkest.

Het belooft voor groot en klein een prettige kerstvacantie.

Prijzen der plaatsen voor leden vereeniging „Oost en West" f 0.30, f 0.40, f 0.50, 0.60, f 0.80, alle rechten, ook vestiaire, inbegrepen. Niet leden betalen: f 0.40, 0.60, 0.80, f 1.20 f 1.60.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

P. Post, hoofdonderwijzer, Naarderstraat 256, Huizen. Mr. G. A. Visscher, recht. ambt., de Wetstraat 1, Arnhem; W. A. Vleming, leeraar b.h. middelbaar onderwijs, Merelstraat 7, Leiden.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

M. Silverenberg, politieopz. b.d. Alg. Pol., Goudenregenstraat 13, Eindhoven; M. de Jong, contr. 1e kl. b.d. P.T.T., Stationsweg 92, Drachten; G. van der Veen, kweekschool-onderwijzer, Kloosterburen (Gr.); J. R. F. Verschoor van Nisse, res. van Djambi, L. v. Meerdervoort 431, Den Haag; P. J. Baak, contr. 1e kl. b.h. B.B., Badhuiskade 24, Scheveningen; S. S. A. Lützow, wagenmeester b.d. S.S. en Tr., Hoofdweg 455, 1e et., Amsterdam; H. H. van Hirtum, wagenopzichter b.d. S.S. en Tr., Kromme Engl. 35, Bussum; mej. J. D. C. Walonker, typiste 1e kl. b.d. P.T.T., Ieplaan 108 Den Haag; mej. J. L. M. Sittrop, 3e comm. b.d. S.S. en Tr. Den Haag (poste restante); J. A. D. G. Correlje, insp. b.d. P.T.T.-dienst, Vierambachtstraat 44a, Rotterdam; L. van Antwerpen, mulo-onderw., Sweelinckstr. 41, Den Haag; L. Bouma, idem, Overtoom 85, Amsterdam; R. J. Evers, werkbaas b.d. S.S. en Tr., Kalkakkerscheweg 42, Ede; M. Marchant, fd. electricien 1e kl. b.h. Havenwezen, Singel 112, Den Helder; M. F. Engels, fd. contr. b.h. B.B., Hendrik de Keyzerstr. 57, Rotterdam; J. van der Waal, godsdienstleeraar, Ringdijk 216, Zwijndrecht; H. C. Brouwer, contr. 1e kl. b.d. P.T.T., de Clerqstraat 105 I, Amsterdam; mej. E. P. S. Lawa, comm. b.d. P.T.T.-dienst, p.a. Ned-Indische Escompto Mij., Den Haag; W. H. v. d. Pol Brouwer, 1e comm. b.d. Dienst van W. en E., v. Wassenaerstr. 1, Voorburg; mej. C. D. Wolff, boekhoudster b.d. S.S. en Tr., Sneeuwklokjesstraat 2, Den Haag; mej. W. C. Keyser, adj. comm. b.d. S.S. en Tr., Sneeuwklokjesstraat 2, Den Haag; mevr. C. C. Pilouw, geb. Badenbroek, telefoniste 1e kl. b.d. P.T.T., Sneeuwklokjesstr. 2, Den Haag; A. Aldenhoven, hoofdagent van politie 2e kl., Hapt (N.-Br.); mej. W. C. P. Radersma, onderw. 3e kl. b.h. O.W.L.O., v. Zuylen van Nijeveltstraat 11, Wassenaar; J. A. v. Dame, politieopziener b.d. alg. pol., Aalsmeerderweg 68, Amsterdam; mr J. H. Sloot, tijd. buitengew. voorzitter v.d. Landraad te Grisee c.a., Valkenboschlaan 126, Den Haag; J. N. van Gelderen ,leeraar aan de T.H. te Bandoeng, Uithoornstraat 7 I, Amsterdam; W. M. van Griethuyzen, ass.-res. b.h. B.B., Adriaan Pauwstraat 18, Den Haag.

Met Pensioen.

Mej. A. H. v. d. Zeyde, onderwijzeres b.h. Openb. W.L.O., geplaatst b.d. Openb. Hollandsch-Inlandsche School te Magelang, Westeinde 31, Den Haag; F. Moet, inspecteur b.h. Kadaster, Bezuidenhout 381, Den Haag.

Mutatiestaat van 16 tot 23 December '31

Nieuwe Leden: — **Voorgesteld door:**

A. A. Dull, Agent Rotterdamsche Lloyd, Apeldoorn, Boschweg 37. — den heer J. C. Baars te Apeldoorn.

Nieuwe Begunstigers: — **Voorgesteld door:**

A. J. Klein, Bloemkweeker, Apeldoorn, Koning Lodewijklaan 142.
J. L. Kramer, M.U.L.O.-onderwijzer, Apeldoorn, Zwolsche Binnenweg.
— den heer J. C. Baars te Apeldoorn.

Afschrijvingen:

N.V. Heussen en Co., Arnhem, Molenbeekstraat 30.
Mevrouw E. Gianetti te Wageningen, Grintweg 44.
W. Westenborg, Bussum, Huizerweg 43.

Adresveranderingen:

J. J. van Lonkhuijzen, Oud-Hoofd D. V. G. in O.-I., van: Hilversum, Hoflaan 1, naar: Den Haag. Pauwenlaan 119. f 5.—.
Dr. E. R. de Vries, Hilversum, van Govert Flincklaan 27, naar: Diependaalsche Drift 26.
M. Friends, van: Willemstad, naar: Rotterdam, Crooswijksche Weg 134b. f 5.—.
N. Heertjes, Inspecteur L.O., van: Djokja, naar: Semarang, Pontjol 62.
P. van Werdt, Chef Arbeidsinspectie Buitenbezittingen, thans: Batavia-Centrum, Madioenweg 20.